1933

დროშა

№ 7

933 წ. 15 აპრილი

აშისტური ტერორი გერმანიაში

ჩვეულებრივი სურათი მუშათა უბნებში: ფაშისტური პოგრომ-შჩიკების თავდასხმის შემდეგ— ქმარი დაპატიმრებულია, ბინა დარბეული, ოჯახი აწიოკებული

ამხ. კრილენკოს დაჯილდოება

ამხ. ნ. ბ. კრილენკო პროლეტარული არმიის უხუცესი მთავარ-სარდალი ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ, განსაკუთრებული დამსახურებისათვის მუშათა კლასის წინაშე, დაჯილდოებულია წითელი დროშის ორდენით.

ერთ-ერთი მრავალ საუკეთესოთაგან

აჭარის სოფლის საბჭოთა მეურნეობებში მრავალი არიან აჭარელი მუშები, რომლებიც წარმატებით იბრძვიან გეგმების შესრულებისათვის. **სურათზე:** აჭარელი მუშა ამხ. **ასლან ზაქარიაძე.** იგი მუშაობს მიწსახკომის ტრესტის მესამე საბჭოთა მეურნეობაში. დამკვრელური მუშაობისათვის ჩაის პლანტაციების მოსავლიანობის გასადიდებლად იგი მრავალჯერ არის დაჯილდოებული.

კომკავშირელები—საწარმოო [illegible] გეგმებისათვის მებრძოლთა პირველ რიგებში

მარცხნივ: თბილისის ტრამვაის ხაზელოსნოების საუკეთესო დამკვრელი კომკავშირელები ამხ. მიქაძე, [illegible]ცხალაძე და [illegible]იშვილი, რომლებმაც ვადაზე ადრე შეასრულეს ვალდებულება გეგმის გარეშე მიღებული ვალდებულება—ორი ვაგონის გამოშვება რემონტიდან.

ზევით: თბილისის ტრამვაის ხაზელოსნოების კომკავშირელთა საუკეთესო დამკვრელმა ბრიგადამ, რომელსაც მეთაურობს ჯგუფორგი ამხ. თოფურია, სოცშეჯიბრებაში გამოიწვია ტრამვაის ყველა ცეხი და იკისრა: ტექნიკური უცოდინარობის ლიკვიდაცია, სამი კომპრეს. გამოშვება გეგმის გარეშე და თვითღირებულების შემცირება 8 პროც. **სურათზე**—ამხ. თოფურიას ბრიგადა მუშაობის დროს.

ტუნდრიდან—უმაღლეს სასწავლებელში

ესკიმოსი-ქალი, კომკავშირელი, საბჭოს მდივანი—აიკრახტუნ, რომელიც სასწავლად გაგზავნეს ლენინგრადში.

სხირტლაძე უშვებს უვარგის პროდუქციას

ტრამვაის ხაზელოსნოების მწეველი სხირტლაძე არავითარ ყურადღებას არ აქცევს პროდუქციის ხარისხს, სისტემატიურად უშვებს 60 პროც.-მდე უვარგის პროდუქციას.

მესამე იმპერია გერმანიაში

წინ შეუმობაზულია.

15 წლის „რესპუბლიკანური" მმართვე- ლობის შემდეგ გერმანია მიიღეს გაბატონებულ მუშებში—[illegible] [illegible] 1918 წლის [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] 1918-19 წლებში [illegible]

[illegible]

კრი განგებური [illegible] გერმანიის ლეგიონ [illegible] ფინანსური ტრესტის და მოგერის [illegible] სოციალ-[illegible] ხელმძღვანელობის [illegible] გერმანიის სოციალ- დემოკრატიის [illegible] და უმეტეს მხარის [illegible] ბურჟუაზიისთვის [illegible]

გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის [illegible] [illegible] ლიბკნეხტი [illegible] ორგანიზატორი [illegible] [illegible] გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის [illegible] 1918 წ. ნოემბრის დღეებში. [illegible]

შეიდემანი (მარცხნივ) გერმანიის ნაცი- ონალისტების ლიდერი, ჰიტლერი (მარჯ- ვნივ) გერმანიის ნაციონალ-სოციალისტე- ბის (ფაშისტების) მეთაური.

[illegible]

15 წლის განმავლობაში გერმანიის სოცი- ალ-დემოკრატია სისტემატურად განახორციე- ლა 1914 წ. [illegible] [illegible] ბურჟუაზიის სამსახურში. რა მისი ბრა- ლია, თუ გერმანიის იმპერიალისტებმა წა- აგეს ომი. მან პატიოსნად შეასრულა თავისი მოვალეობა ბურჟუაზიის, კაპიტალისტური სა- მშობლოს და კაიზერის წინაშე. მაგრამ [illegible] [illegible] მან ბურჟუაზიისათვის [illegible] [illegible] ის ძლევამოსილი პროლეტარული რევოლუციისაგან. ეს რო- [illegible] საქმე. პროლეტარული მა- სები [illegible] [illegible] ეკონომიკური [illegible] [illegible] საწარმოო საშუალებებზე, ბა- ნკების ნაციონალიზაციას. გაბატონებული კლასები დემორალიზებული იყვნენ ომის წა- გებისა და რევოლუციის აზვირთების შე- დეგად. პროლეტარული რევოლუციის გა- მარჯვება უზრუნველყოფილი იყო. მაგრამ გერმანიის სოციალ-დემოკრატიამ მოახდინა

მთელი თავისი [illegible] [illegible] და [illegible] მოქმედების მობილი- ზაცია იმისთვის, რომ საშუალება არ მიეცა პროლეტარული რევოლუციის გაშლისათ- ვის.

თქვენ, მუშებო, გინდათ სოციალიზმის განხორციელება? ინებეთ! ჩვენ, თვითონ ზევიდან, მოგცემთ მოწესრიგებულს, კაბი- ნეტში შემუშავებულ სოციალიზმს. აგერ არიან ჩვენი „სოციალისტური მეცნიერე- ბი"—კაუცკი, ჰილფერდინგი და სხვა „ოდ- [illegible]"—სოციალიზაციის კომისია შეიმუშავებს გეგმას — სახალხო რწმუ- ნებულთა საბჭო კი განახორციე- ლებს სოციალიზმს ზევიდან, დეკ- რეტებით, რა საჭიროა ამისთვის რევოლუ- ცია!

სოციალ-დემოკრატიამ შესძლო მასების მოტყუება ამ [illegible], [illegible] [illegible] სოციალისტური პროგრამის განხორ- ციელება პარლამენტარული გზით, ზევიდან, [illegible] [illegible] ბრძოლების გა- [illegible] [illegible] „სო- ციალიზაციის" კომისიაში [illegible] [illegible] ძალის [illegible] და [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] [illegible] მუ- შათა რევოლუციონერ გამოსვლებს. როცა ბურჟუაზიამ თავი დააღწია რევოლუციის პირველი დღეების [illegible] და [illegible] [illegible] თავი, სოციალიზა- ციის გეგმები [illegible] იქნა. სოციალ- დემოკრატია [illegible] თავის [illegible] [illegible] ბურჟუაზიის [illegible] [illegible] და სხვა [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], კაპიტა- ლისტური რაციონალიზაციის განხორციელე- ბაში, [illegible] მასების გაძარცვაში, მისი [illegible] და [illegible] [illegible] [illegible]. სოციალ-დემოკრატია [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] მუშათა კლასის [illegible] შეზღუდვა.

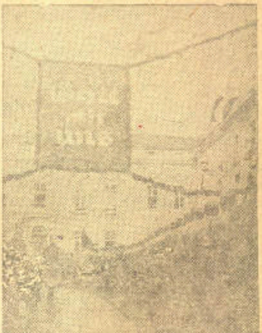

21 მარტს ჰოჰენცოლერნების ძველ რე- ზიდენციაში—პოტსდამში გაიხსნა გერმანიის ახალი რეიხსტაგი. ჰიტლერისათვის გაწყობა- ზღვრული რწმუნებების მინიჭების შემდეგ 23 მარტს რეიხსტაგი დათხოვნილ იქნა.

სურათზე—ფაშისტური რაზმების აღლუმი რეიხსტაგის გახსნის დღეს.

გერმანიის რეიხსტაგის ხანძარი

ნებულ ფაქტიურ პოზიციებს ბრუნინგის დროის—პაპენის მოქცევით ხელისუფლების სათავეში, პაპენის დროის—შლეიხერის დიქტატურით, შლეიხერის დროის—ჰიტლერის დიქტატურით და მორიგეობით ყველა მათგანს უჭერდა მხარს და ყველა მათგანთან თანამშრომლობდა რევოლუციონური მუშათა კლასისა და კომპარტიის წინააღმდეგ.

სოციალ-დემოკრატია ახლაც მზად არის თანამშრომლობს ჰიტლერთანაც „რამდენადაც მან საპარლამენტო“ უმრავლესობა მიიღო“—როგორც ამას აცხადებდა ერთ-ერთი სოციალ-დემოკრატიული გაზეთი. სოციალ-დემოკრატია მზად არის ჰიტლერის დროსაც ატყუოს მასები, ჰკვებოს ის ილიუზიებით. სოციალ-დემოკრატია ისე ჩაეფლო მოღალატეობისა და გამცემლობის ჭაობში, იმდენად შეეზარდა ბურჟუაზიულ სახელმწიფოს, რომ საშინელი ფაშისტური თარეშის პირობებშიც, როცა მკვლელობის ხროვა მას მუშაკებსაც არ ინდობს („ტყეს სჭრიან—ნაფოტები სცვივა“—როგორც გერინგმა განაცხადა), მას არ სურს და არ შეუძლია ბრძოლა გამოუცხადოს რეაქციას, უარი სთქვას თბილ-თბილ ადგილებზე სახელმწიფო აპარატში. სოციალ-დემოკრატიული ლიდერები მზად არიან ჩუმები ულოცონ ჰიტლერს ოღონდ კი მან არ წაართვას მათ მაღალი ჯამაგირების და დამსახურებული პენსიის შესაძლებლობა.

მაგრამ გერმანიის სახელმწიფოს სათავეში მოქცეული ფაშისტური ხროვა თვლის, რომ სოციალ-დემოკრატიის სამსახური მას აღარ სჭირდება, ის თვლის, რომ საკმაოდ ძლიერია იმისათვის, რომ იბატონოს სოციალ-დემოკრატიულ მოკავშირეების გარეშე. „მავრმა შეასრულა თავისი საქმე“, მაგრამ თავისით კი არ წასულა, არამედ კიწწის კვრით გააგდეს.

„ინტერ-ზერინგის კომპანიამ გადასწყვიტა მარქსიზმის ხსენებაც კი მოსპოს გერმანიაში. გერმანიის ბურჟუაზიის სხვადასხვა ჯგუფები ერთსულოვანი არ არიან ჰიტლერის დიქტატურისადმი დამოკიდებულების საკითხში, მაგრამ ისინი სავსებით ერთსულოვანი არიან მხარის დაჭერაში იმ ღონისძიებებისათვის, რომლებსაც ნაციონალ-სოციალისტები ატარებენ გერმანიის რევოლუციონური მოძრაობის და კომპარტიის შესამუსრავად. ზოგიერთი წრეები, მართალია, ფიქრობენ, რომ შეიძლებოდა ცოტა უფრო რბილად მოპყრობა სოც.-დემ. მიმართ თუნდაც ძველი დამსახურების გულისათვის, მაგრამ ბურჟუაზიის ეს წრეები სოც.-დემოკრატიის გულისათვის იმს არ გაუმართავენ ჰიტლერს: „ტყეს სჭრიან—ნაფოტები სცვივაო“—ამშვიდებს მათ გერინგი.

გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ლიდერები ჰიტლერის გულის მოსაგებად არ ერიდებიან მორიგ ლალატს. ისინი ნებაყოფლობით კისრულობენ ფაშიზმის ადვოკატების როლს გერმანიაში ჩადენილი საშინელი სისაძაგლეების საშინელებით აღშფოთებულ უცხოეთის საზოგადოებრივი აზრის დასამშვიდებლად. ფაშისტური მკვლელების ხარჯზე ისინი მოგზაურობენ უცხოეთში და ეწევიან აგიტაციას „ნაციონალური რევოლუციის“—ე. ი. პოგრომების და ტერორის პოლიტიკის გასამართლებლად.

არც ერთი რევოლუციონური მუშისათვის სოციალ-ფაშისტების ეს თანამშრომლობა ჰიტლერთან არ არის მოულოდნელი. ვილჰელმის მოკავშირეებს „წმინდა“ სოციალისტ შეუძლიათ თანამშრომლობა [illegible] ჰიტლერთან.

გერმანიის ფაშისტები თვლიან, რომ მიზნის მისაღწევად ყველა საშუალებები გამოსადეგია, თუგინდ ეს საშუალებები ძალიან ცხეში იყოს. საჭიროა მხოლოდ საბაბი.

ამ მიზნით ისინი აწყობენ რეიხსტაგის დაწვას, რასაც აბრალებენ კომუნისტებს და „კომინტერნის აგენტს“ ვან-დერ-ლიუბეს.

რა უფრო, თუ ირკვევა, რომ ხანძრის წამკიდებლებს შეეძლოთ გაპარვა მხოლოდ რეიხსტაგის თავმჯდომარის ნაციონალ-სოციალისტ გერინგის სახლიდან, თუ ირკვევა რომ ვან-დერ-ლიუბე (როგორც თვითონ აცხადებს) ნაციონალ-სოციალისტია და მისი „ჰოლანდიური“ პასპორტი გერმანიის ფაშისტების მიერ არის დამზადებული და, როგორც უცხოეთის პრესა ამტკიცებს, ის არის გერმანიის პოლიციის აგენტ-პროვოკატორი.

მთავარია საბაბი.

ამუშავდა მთელი პოლიციურ-ფაშისტური აპარატი, რომ წელში გასტეხონ გერმანიის მუშათა მოძრაობა: კომპარტია კანონს გარეშე გამოცხადებული, მისი ბელადებით სავსეა ციხეები, ხაზგაც გამოფენილია ისეთი ტანჯვა-წამების რეჟიმი, რომელსაც საშუალო საუკუნეების ინკვიზიცია თუ შეედრება, მოყვლა „გრძელი დანების ღამის“ ჩვეულებრივ მოვლენად გადაიქცა, მდინარის ტალღები მიაქანებენ ფაშისტების მიერ ფარულად მოკლულთა გვამებს, ებრაელთა პოგრომებმა მასიური ხასიათი მიიღო, მუშებისათვის აკრძალულია ყოველგვარი კრებები, დემონსტრაციები, ბეჭდვითი ორგანოები, პროფკავშირები, კლუბები.

აღვირახსნილი ფაშისტური რეაქციის თარეში უცხოეთის ბურჟუაზიულ ჟურნალისტების აღშფოთებასაც კი იწვევს. [illegible] ჯერ დუმს ფაშისტურ საშინელებებზე [illegible] წერისაგან.

მაგრამ ამაო არის ფაშიზმის ყველა ცდები მოსპოს მარქსიზმი, მოსპოს კომპარტია. „რუსეთის თვითმპყრობელობასაც სურდა მოესპო ბოლშევიკების პარტია, მაგრამ თვითონ დაემხო რევოლუციის იერიშების ქვეშ. არ შეიძლება მოსპობა იმ კლასის პარტიის რომელსაც ეკუთვნის მომავალი, არ შეიძლება მოსპობა მარქსიზმის ისე, როგორც არ შეიძლება მოსპობა ისტორიის კანონების, რომლებსაც დაღუპვისაკენ მიჰყავს კაპიტალიზმი და ამზადებენ სოციალიზმის გამარჯვებას“ (ლ. კაგანოვიჩი).

გერმანიის კომუნისტური პარტია კვლავ სდგას რევოლუციონური მასების სათავეში და მეთაურობს მის ბრძოლას ფაშისტური რეაქციის წინააღმდეგ. სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ფართო მასები, რომლებმაც თვალსაჩინოდ დაინახეს, თუ სად მიიყვანა მათი ლიდერების „ნაკლები ბოროტების“ პოლიტიკამ, თავიანთი ბელადების სურვილის და ზრახვების წინააღმდეგ ქმნიან ერთიან ფრონტს კომუნისტ მუშებთან საერთო წინააღმდეგობის გასაწევად აღვირახსნილი ფაშიზმის სისხლიანი ტერორისათვის. უსაშინლესი ტერორის პირობებში ჩატარებულ რეიხსტაგის და პრუსიის ლანდტაგის არჩევნებში და უკანასკნელად ფაშისტური რეაქციის აღვირახსნილი თარეშის პირობებში ჩატარებულ საქარხნო-საფაბრიკო კომიტეტების არჩევნებში კომპარტ. მიერ მიღებული ხმები ნათელჰყოფენ, რომ გერმანიის რევოლუციონური მუშათა კლასი მზად არის ფაშისტური რეაქციის წინააღმდეგ საბრძოლველად, მისი სისხლიანი თარეშისათვის ბოლოს მოსაღებად.

ზარდი.

უმუშევართა დემონსტრაციები შეერთებულ შტატებში

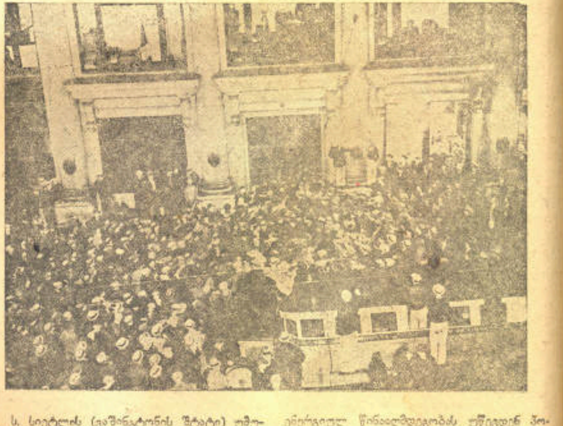

ს. სიეტლის (ვაშინგტონის შტატი) უმუშევრებმა, რომლებსაც ბინის ქირის გადაუხდელობისათვის გამოასახლეს ოთახებიდან, დაიკავეს სასამართლოს შენობა და განუცხადეს ხელისუფლებას, რომ არ წავლენ იქიდან მანამდე, სანამ მათ არ მისცემენ ბინებს და საკვებს.

უმუშევრებმა დაიკავეს სასამართლოს კაბინეტი, დერეფნები და დარბაზები და ენერგიულ წინააღმდეგობას უწევდენ პოლიციას, რომელიც შეეცადა გამოეძევებინა ისინი იქიდან, და მხოლოდ იმის შემდეგ, რაც პოლიციამ გამოიწვია ცეცხლის მქრობელი რაზმები და უმუშევრებზე გაყინული წყალი მოუშვეს, მათ დასტოვეს სასამართლოს შენობა, **სურათზე:** უმუშევრები სტოვებენ სასამართლოს.

ლენინის ჩამოსვლა.—1917 16 IV 1933

ჯერ კიდევ, სანამ სალამო მოაწევდა, 1917 წ. 16 აპრილს ფინეთის სადგურის პლატფორმა მოედანი შავი იყო თავმოყრილ მუშების, ჯარისკაცებისა და მეზღვაურებისაგან. ორიოლე ჯავშნოსანი ავტომობილი იდგა მწკრივში სადგურის წინ. როცა დაბნელდა, აინთო პროჟექტორები. მათმა სხივებმა სიბნელის სამოსელი გახადა ნევის ნაპირებს და გაანათა შეიარაღებულ მუშების, ჯარისკაცების და მატროსების ახალი მასები, გუგუნით შემოვიდა გადაჭედილ პერონში განათლებული მატარებელი. ბაქანზე ჩამწკრივებული იყო, მოლოდინში თითქო გაქვავებული, ბალტიის ფლოტის მეორე ეკიპაჟის მატროსების მწკრივები—საპატიო ყარაული. მატარებელი გაჩერდა. მრავალი წლის ემიგრაციის შემდეგ რევოლუციონური პეტერის მიწაზე შემოსდგა ფეხი ვ. ი. ლენინმა.

მეორე დღეს პეტერის ბურჟუაზიულმა და ოპორტუნისტულმა გაზეთებმა ერთი სტრიქონიც არ დაუთმეს წინადღით ფინეთის სადგურზე მომხდარ ამბავს. ბურჟუაზიამ ისეთი სახე გააკეთა, რომ ვერ შენიშნა ლენინის ჩამოსვლა, ოპოზიციური კი კუთხე-კუთხე ჩურჩულობდა „დაპლომბილი ვაგონის შესახებ“.

და ლენინი, რომელთანაც შეხვედრის დროს საპატიო ყარაულის უფროსმა იმედი გამოსთქვა, რომ ის შევა დროებით მთავრობაში, მეორე დღეს გამოვიდა ისტორიული თეზისებით, რომლებიც ამხელდა ომის იმპერიალისტურ ხასიათს, მოუწოდებდა დროებითი მთავრობის დამხობისა და პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარებისაკენ. მაშინ ბურჟუაზიული და ოპორტუნისტული პრესის დუმილის შეთქმულება დაირღვა.

კადეტების „რეჩ“ წერდა აგრეთვე, რომ ბოლშევიკები—„გერმანელთა შტაბის აგენტები არიან“, ლენინის ჩამოსვლისადმი მიძღვნილ წერილში „რეჩ“ აცხადებს: „ბატონი ლენინი მოითხოვს ზავის დადებას, ყოველ მიზეზს გარეშე... გერმანიის მთავრობას იმედი აქვს, რომ ბატონ ლენინის და მისი ამხანაგების რაც შეიძლება ჩქარა ჩასვლა სასარგებლო იქნება გერმანიის ინტერესებისათვის; მას სჯერა ბოლშევიკების ბელადის გერმანოფილობა“.

როლები გაზეთებს შორის დანაწილებული იყო, მაგრამ მიზანი იყო ერთი: კადეტთა „რეჩ“ და მასთან ერთად მთელი ბულვარული პრესა, აინთებდა რა უსირცხვილო ცილისწამებას ბოლშევიკებზე და პირველ რიგში ლენინზე, თავისი კონტრ-რევოლუციონური კადრები—ოფიცრები, მედუქნეები, წვრილი ბურჟუაზია, მენშევიკები და ესერები, რომლებიც არ ერიდებოდნენ ბურჟუაზიის არსენალიდან ამოღებული იარაღის გამოყენებას, ცდილობდნენ ჩამოეცილებინათ ლენინისაგან მასები, რომლებიც თავის რიგებს ამჭიდროებდნენ ბელადის გარშემო.

მენშევიკური „რაბოჩაია გაზეტა“, სასაცილოთ დამფრთხალი იმით, რომ რევოლუცია არ შეჩერდება თებერვლის ეტაპზე, მოუწოდებს—გადამწყვეტი ბრძოლა გამოუცხადოთ ლენინს: „ლენინი ჩამოვიდა ჩვენში, რომ სამსახური გაუწიოს რეაქციას. მისი ეს მოწოდება შემდეგ შეიძლება ითქვას, რომ ლენინის ყოველი მონაწილეობითი წარმატება იქნება რეაქციის წარმატება. ლოზუნგები—„დემოკრატიული რესპუბლიკა“, „დემოკრატიული ...“—ლენინმა გამოაცხადა ძველ ჩვრებად, რომლებიც უნდა გადავაგდოთ, მან რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის წითელი დროშაც კი არ დაინდო, ის გასვრილია—ეს დროშა,—განგვიცხადა მან ჩვენ,—გასვრილია ევროპის ს.-დ. სოციალ-პატრიოტიზმით, სოციალისტები არ არიან მხოლოდ ყველაზე უფრო შეურაცხყოფილ სოციალისტების მეორე ჯგუფები, რომლებიც სხვებთან ევროპის ციხეებში, მხოლოდ მათ შეიძლება გაუწოდოს ხელი. ამიტომ გავიხადოთ ბინძური პერანგი, რომელსაც ლენინის აზრით გადააგდებს სოციალ-დემოკრატია, ჩავიცვათ ახალი, წმინდა პერანგი, ვუწოდოთ თავს კომუნისტები... რევოლუციის ეშმაკები ავეს გარეშე სადროშე. სანამ გვიან არ არის, ლენინსა და მის მომხრეებს გადამწყვეტი პასუხი უნდა გავცეთ“.

„სოფლის მინისტრი“ ჩერნოვი გაზეთში „დელო ნაროდა“ ცდილობდა თავისი სიძულვილი და შიში დაეფარა რიხიანი და თვითკმაყოფილი ლაყბობით: „ლენინი—სამგლოვიარო ფიგურაა, რუსეთის ახალმა ცხოვრებამ უნდა გაამგლოვიაროს იგი. ჩვენთვის სასაცილოა შიში, რომ მოხდება პირიქით, რომ ის გაამგლოვიარებს რუსეთის ახალ ცხოვრებას. მათ შესახებ წინასწარ თქმულია, რომლებისთვისაც „კატაზე ძლიერი მხეცი არ არსებობს“. ჩვენ ჩავაქრობთ ლენინის გავლენას. მხოლოდ ხელს ნუ გვიშლის სასაცილოთ დამფრთხალი კურდღლის ხელობის წუწუნი“.

პლეხანოვის „ედინსტვო“ ლენინის თეზისების შესახებ „თეორეტიკული“ წერილების ავტორის შემდეგ შეეცადა მტერი ირონიით დაემარცხებინა. ჩვენ მთლიანად მოგვყავს ეს ფელეტონი „ლენინის სიზმარი“, რომელიც წარმოადგენს მენშევიზმის პოლიტიკური უნიათობის ისტორიულ მოწმობას, მენშევიზმის, რომელიც მაშინაც კი რევოლუციის გარიჟრაჟზე, შორს იყო არა მარტო მასებისაგან, არამედ მოწინავე მოვლენების გაგებისაგანაც.

„ლენინის სიზმარი“—ასე ეწოდება ფელეტონს „ედინსტვო“-ში.

„ლენინი ხედავს სიზმარს. ის—არის რუსეთში, საზღვარგარეთში კი არა... ის ხომ უკვე სოციალ-პატრიოტი არ არის. ის არის რუსეთში, მას ატარებენ ხელით, ხალხის დაუმორჩილებელი ყიჟინა ესალმება მას. მისი ცნობილი 8 თეზისი ყველა მიღებულია. მის ხელშია არანაკლებ ცნობილი დირიჟორის ჯოხი... და ყველაფერი მოხდა ისე, როგორც ის ოცნებობდა. ყველაფერი განხორციელდა.

განხორციელებულია თეზისი პირველი: კაპიტალი დამხობილია, მომქმედ არმიაში „რევოლუციონური ოპორტუნიზმის“ ნაცვლად მოწყობილია—ფართო პროპაგანდა „კაპიტალის კავშირის შესახებ იმპერიალისტურ ომთან“, დაძმობილება, ლაყბობა.

განხორციელებულია მეორე თეზისი: წარმოუდგენელი ფართო მასები, გამოღვიძებულნი ახალი ცხოვრებისათვის, დაირაზმნენ მისი თეზისების გარშემო და ძალაუფლება გადავიდა მოსახლეობის ღარიბ ფენების ხელში.

განხორციელებულია მესამე თეზისი: დროებითი მთავრობამ ყველა მისი დაპირებების ცრუ ხასიათის განმარტების შემდეგ ევროპის ჰპოვა დამხობით, კერენსკიმ, თავისი სიტყვის ერთგულმა, ტყვია იკრა შუბლში.

განხორციელებულია მეოთხე თეზისი: ყველა ელემენტები, რომლებიც ბურჟუაზიის გავლენის ქვეშ მოექცნენ, სახალხო სოციალისტებიდან, ესერებიდან გარეთ კომიტეტამდე (ჩხეიძე, წერეთელი და სხვ. და სხვ.), უკანა რიგებში მოექცნენ, დათმეს თავისი პოზიციები.

ვ. ი. ლენინი* ამხანაგთა ჯგუფში სტოკჰოლმში, შვეიცარიიდან რუსეთში გამომგზავრების დროს. უკან ამხ. მიხა ცხაკაია**

განხორციელებულია მეხუთე თეზისი: მთელი სახელმწიფო ძალაუფლება გადავიდა ლენინის ხელში, ე. ი. მუშათა, მოჯამაგირეთა და გლეხთა დეპუტატების ახალ საბჭოს ხელში. ახალმა საბჭომ კოოპტაციით მოიწვია დეპუტატები რუსეთში ჩამოყვანილ ჩინელებისაგან. სწორედ ჩინელები, რუსული ენის უცოდინარობის მიუხედავად, აღმოჩნდნენ ლენინის მხურვალე მომხრეები.

გაუქმებულ იქნა პოლიცია, მოხელეთა არმია. გაუქმებულ იქნა ყველაფერი დანარჩენი.

განხორციელებულია მეექვსე თეზისი მეორედაც: აგრარულ პროგრამაში სიმძიმის ცენტრი გადატანილ იქნა მოჯამაგირეთა დეპუტატების საბჭოზე. ყველგან, თითქო ჯადოსნური ჯოხის დაკვრით, გაჩნდა სანიმუშო მეურნეობები. ყველა ბანკები დაუყოვნებლივ გაერთიანდნენ ერთ ნაციონალურ ბანკად ჩინელ დეპუტატთა საბჭოს კონტროლის ქვეშ. პარტიამ შეიცვალა სახელწოდება, ინტერნაციონალი განახლდა. ვილჰელმმა თავისი ჯარები ცერემონიალური მარშით შემოიყვანა პეტროგრადში. რუსეთი — „ეხლა ყველაზე თავისუფალი ქვეყანა მსოფლიოში“ (მეორე თეზისი)—გახდა ვილჰელმის მონა და სასაცილო მთელი მსოფლიოსათვის“.

მაგრამ ისტორიამ მწარედ დასცინა თეზისის ავტორს: ლენინის თეზისები განხორციელებულია, მთელი მსოფლიოსათვის სასაცილო კი გახდნენ მენშევიკები და მათნი მსგავსნი.

მეორე ინტერნაციონალის პარტიები, რომლებიც ყელში მისწვდნენ ბურჟუაზიას, და მხარს უჭერდნენ დროებითი მთავრობის იმპერიალისტურ პოლიტიკას, სასტიკად მტრულ პოზიციაში უდგნენ ბოლშევიკების მიერ წამოყენებულ ლოზუნგს პროლეტარიატის სოციალისტური ბრძოლის შესახებ იმპერიალისტური ომის წინააღმდეგ. მთავა-

რა ბანკის ფუნქციები კომისარი სტანკევიჩი, იგონებდა რა ლენინის ჩამოსვლას, ემიგრაციაში სწერდა:

„ლენინის ჩამოსვლას არ შეეძლო შეექმნა" [illegible] შთაბეჭდილება, რომ საერთაშორისო სოლიდარობის შესახებ მანიფესტების და მიწოდებების გზა [illegible] გრძელი და ძნელია. [illegible], თვით ჩამოსვლაშ გერმანიელთა დახმარებით [illegible] მძიმე შთაბეჭდილება დასტოვა. მაგრამ ლენინის პირველმა გამოსვლამაც მისი პროგრამით ნათელჰყო, რომ მისი გზა—არის გზა [illegible] ხელმძღვანელი წრეების [illegible] კაპიტალის [illegible] და [illegible] სახელის [illegible] და [illegible]. რომელმაც ძლიერ გაახარა მისი მოწინააღმდეგენი.

— კაცი, რომელიც ეხლა [illegible] ამბობს არ არის საშიში, [illegible] რომ ჩამოვიდა „ახლა მას ყველა [illegible]"... ახლა ის თვითონ [illegible].

ასე ამბობდნენ კომიტეტის ხელმძღვანელები [illegible] ლენინის პირველი გამოსვლის შემდეგ".

[illegible] ლენინის ჩამოსვლის [illegible].

[illegible] თავის დღიურებში აღნიშნავს:

„პეტროგრადის საბჭოთა [illegible] იყო მთელი [illegible], რაც პეტროგრადში გამოდიოდა [illegible] და სხვ. სახით. [illegible] ჯარებში [illegible] პეტროგრადიდან. აპრილის, ბოლოში, ლენინის ჩამოსვლის შემდეგ პროპაგანდა კიდევ უფრო გაძლიერდა [illegible], რომელსაც ლენინი [illegible] პეტროგრადში [illegible] (???) [illegible] ჯარებში".

მაგრამ [illegible] დაამტკიცეს, რომ [illegible] მოწინააღმდეგეების ძლიერ [illegible] ჯარისკაცთა მიტინგზე, [illegible] — [illegible]: „[illegible] ჯარისკაცთა [illegible] ... მიტინგზე მრავალი [illegible] ჯარისკაცი იყო. [illegible] და [illegible]—[illegible] ბოლშევიკები და [illegible], რომლებიც [illegible] ჩვენს [illegible] და [illegible] რომ [illegible]— [illegible] ლენინის [illegible] და ჯარისკაცთა [illegible] ეპიზოდი:

— ლენინს! ლენინს! არ გვჯერა [illegible].

ბოლოს და ბოლოს რა გამოდის, პროპაგანდის ამგვარი მეთოდებიდან? ჯარისკაცებს უნდა მიწა, [illegible] და [illegible] სხვა [illegible] და [illegible]—არ [illegible] მიწის [illegible]. ეს დასკვნა [illegible] ჯარისკაცის თავში ჩაჭედილ ლოზუნგს".

და დასასრულ ჩიოდა დაბნეული ოფიცერი: „მე ტვინი მერევა. მე არ ვიცი რა ხდება ჯარში. მე მხოლოდ ვხედავ, თუ რა ძლიერია ადამიანის სიტყვა, თუ როგორ აამოძრავა, [illegible] ლენინის [illegible] და [illegible], [illegible] და [illegible] ამ დღეებში, რომლებშიც სისხლით [illegible], თუ როგორ [illegible] მათ [illegible] მისი".

ლენინის ჩამოსვლის ამბავი სწრაფად მოედო ფრონტებს. ბურჟუაზიული და [illegible]

ვ. ი. ლენინის ავტობიოგრაფიული ცნობის დაუმთავრებელი ავტოგრაფი.

[illegible] ჯარისკაცებს, შორის [illegible] „[illegible]", [illegible] ჯარისკაცებს [illegible] ფრონტზე [illegible] ჯარისკაცთა [illegible], რომელიც [illegible] პირველად [illegible] ცნობისთვის, რომელსაც [illegible] არ [illegible].

და ის გამოცდილება, რომელიც [illegible] პროლეტარიატს და რომელიც არ [illegible] ბურჟუაზიულ პრესას, კონტრრევოლუციურ [illegible]

— ვინ არის ლენინი?

1927 წელს ლენინის ინსტიტუტმა გამოაქვეყნა მეტად საყურადღებო დოკუმენტი:

„მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოს.

პეტროგრადი.

ჩვენ ქვემორე ხელისმომწერლებმა, მერვე [illegible] ბატარეის კომიტეტის წევრებმა, ჯარისკაცთა საერთო კრებაზე დადგენილი [illegible] შემდეგი შინაარსის წერილი:

[illegible] ბატარეის ჯარისკაცთა შორის [illegible] ლენინის [illegible] და [illegible] თუ [illegible] და რა [illegible], [illegible] მოქმედობს? [illegible] წერილით [illegible] ჩვენს [illegible] და [illegible].

ამ რიგ [illegible] ბატარეის ჯარისკაცთა კომიტეტი [illegible]

იაკოვლევი.

წევრები: პ. ბადიინსკი, ზრიცენკო, ხტარიკოვი.

1917 წ. 24 აპრილი.
მოქმედი არმია".

ეს შეკითხვა გაიჩინა ლენინზე და ის [illegible] ცნობის [illegible], ლენინის მთელ რიგს გამოსვლებში ყრილობებზე და მიტინგებზე, რომლებიც [illegible], მისი [illegible] ცნობილი გახდა. [illegible] მასები გაიგეს ლენინს, [illegible] და [illegible] ფრონტზე ბრძოლის [illegible], „სოციალური რევოლუციისათვის".

ს. ბორისოვი.

აგარის შაქრის ქარხნის საბჭოთა მეურნეობაში

ამხ. შერბაკოვის სოციალისტ კომკავშირელთა ბრიგადა, რომელმაც იანვარში რემონტიდან გამოუშვა 9 ტრაქტორი, გეგმითგათვალისწინებულ ექვსი ტრაქტორის ნაცვლად.

სურათზე — ამხ. შერბაკოვის ბრიგადა ტრაქტორის რემონტზე.

შევქმნათ მძლავრი სამოქალაქო საჰაერო ფლოტი

ჩვენ ყველას გვინდა ფრენა!

1930-დან 1932 წლამდე ინგლისის ტერიტორიაზე მოეწყო ათასზე მეტი მოედანი სპორტსმენ აეროპლანებისათვის. ეს მოედნები მოწყობილია ქალაქის და კერძო პირების — შეძლებული სპორტსმენების, მემამულეების, ბანკირების და ფაბრიკანტების ხარჯით, რამაკვირველია, სავიამოვნოდ შეხედო ინგლისის პეიზაჟებს საჰაერო სპორტით. მაგრამ ექსპლოატაციის ფასი კერძო სპორტისა აეროპლანების რიცხვი ამჟამად ძლივს ასეულს აჭარბებს.

უკანასკნელ წლებში შეერთებულ შტატებსაც სპორტი ტემპებით ვითარდებოდა ჯერ სამხედრო და კომერციული ავიაცია, მაგალითად, აეროპლანი გადამწყვეტი როლი ითამაშა ელექტრონის კონტრაბანდის ტრანსპორტში. მრეწველების ხელით, ზოგიერთი საქმეთა სამინისტროს გამოანგარიშებით, თავის დროზე იყო 2000-დე სხვადასხვა აეროპლანი. მაგრამ ეს სრული ზაფხულებს, ფეხბურთელის მატჩებს, საქმიანი კონტრაქტებს, ერთი სიტყვით ყველას მოეპოვება საკუთარი პატარა ესკადრილიები. კერძო ცხოვრებაში კერძო ავიაციის, საჰაერო ფლოტების ფლოტი ეჭირებულია თვითეული განცხადებებით კერძო „ავიატორების" გამოყენების შესახებ. კონკრეტული შეერთებული შტატები თითქმის ზოგის ფასად გაჰყიდიან თავისი დროისაგან რაზმები. აეროპლანის შეძენა შტატებში ახლა იგივეა ეჭირებოდა, რაც თავის დროზე დაუმსხვრეველ აეროპლანს ძველი მარკის და ისიც „ბინძური" აეროპლანი არაფერი არ ღირს.

ასეა თუ ისე, მაგრამ დასავლეთში ავიაცია შეუდგა ყოფა-ცხოვრებაში. აეროპლანებით ზამთარის პერიოდში ისროდნენ ბომბებს, აეროპლანებით იტაცებდნენ ბავშვებს და საცოლეებს, აწყობდნენ თვითმკვლელობის სიმულაციის მილიონერები, ერთმა პატივცემულმა ლედიმ, გამოტოვებულმა ესპრესით, ისიც კი მოაწყო, რომ მისი რამდენიმე ბინის წინაშე აეროპლანით რაც შეიძლება დიდ სიმაღლეზე ავიდნენ და შემდეგ, თან წაყვანილ მეუღლესთან მღვდელთან ერთად, იქვე ჰაერში, ასე ვთქვათ — ღრუბლებისა და მისი მზეთუნახავის ცოლისათვის...

მე შემთხვევით საშუალება მომეცა საკუთარი თვალით მენახა, თუ როგორ მოეწყო საჰაერო ცხოვრება ძველ ინგლისში. ეს მოხდა მაშინ, როცა ძველმა ხელისუფლებამ ბაზარზე გამოუშვა მსოფლიოში პირველი ნამდვილი სასპორტო მანქანა „ავტომფრინი" მანქანა, როგორც იმ წამსვე მიიღო თავისი სახელი — მოდ-ბები. ეს აეროპლანი პირველი მოდელის სიჩქარე ლონდონ 5,100 ფუნტი ღირდა, ან დაახლოებით სამი თვის ხელფასი პილოტისა, პილოტის ლიცენზია და ცხოვრების დაზღვევა. თანამედროვე სპორტი აეროპლანი, რამაკვირველია, გაცილებით ძვირი ღირს. ავიაციონული ფირმებს საკუთრებაში მოიტანა ფუნტის ფირმის კონკურენტები.

მე გვინდა ფრენის სწორედ იმ ხანებში (1929 წლის ზაფხულზე) დაიწყო ჩვენი მშენებლობა სამოქალაქო აეროპლანების, რომლებიც არავის არ ეკუთვნოდა იმ რიცხვებში.

მე ვიცოდი მოწმე იმის, თუ როგორ მოდიოდა [illegible] ერთი-ერთი [illegible] ახლა, [illegible] ერთ-ერთი [illegible] ახლად შეკრებილი დიდი სამოქალაქო ჯგუფი. [illegible] მოხსენდნენ არ [illegible], საჭიროა ტემპი გვერდით შეხვედრა მაშინდელი საჰაერო ტექნიკის ფირმის სპეციალის — დასამშვიდ საბჭოთა მოწყობილობის, მაგრამ ჩქარა ისევ ზურგი შეამჩნევს — მე ფრენას მალე ეყრდნობოდა მომავალი, ჯერ საჰაერო სეზონის, ძლიერი სეზონის მიერ სასპორტო აეროპლანით АНТ-9 „საბჭოთა ფრთებით" და თვით კროიდონის აეროდრომზე, რომელიც რეპორტიორებს იმავე ეს ახალი აეროპლანის ფრენა.

და აი, ისინი იდგნენ გვერდით, ფირმის „სტანდარდი" და ცენტრ. აეროდრომ-ფინანსური ინსტრუქტორი დამჯდარიყო პირისპირ, ჩამოვარდა დაკვრილი სიჩქარე, თვითონ აქ მყოფს, რომლებიც ერთიანად ვადარებდით ამ ორ აეროპლანს გვერდიგვერდ ერთი და იგივე კითხვა, რომელიც, რასაკვირველია, სხვადასხვანაირად ჟღერდა.

— როგორ არის საქმე, ვინ ვის?

დუმილი დაარღვია სქელმა ინგლისელმა ინჟინერმა ზიმის კომპანიიდან, რომელიც იდგა საბჭოთა აეროპლანის ბორბალზე და ეკითხებოდა. მან თვალი ჩაუკრა გვერდით ... და თავი გაიქნია თანამედროვე...

— არაფერი ახალი არ არის პროფესიონალისათვის, ხომ?

ეს იყო ტიპიური, ალბათ შემთხვევაში უცნაური ბაზრის დიდ მესაკუთრეთა თავის შეთავაზება, რომ როცა კონტრაქტები შეიძლება გამოიწვევდა იმ ეპოქისათვის გვერდით ჰანგარის დამშვიდებით ზღვის თავს დაგვეცა ინჟინერი რაიტი. მოდ-ბებიზე, უეცრად მიუთითებდა მას იმ წამსვე მჭიდრო რგოლად შემოერტყა გარს ლონდონის ჩიტა და არც ისე გასაკვირია: ეს იყო აეროპლანი, რომლითაც ყველას შეეძლო იმ წამსვე გადაფრენა, ყველას შეეძლო მისი ყიდვა. ეს აეროპლანი ღირდა ხელს იყო ბავშვისთვის, ვიდრე სამშობლოიანი გიგანტი. პატარა „მოთი" ხელმისაწვდომი და მისაწვდომი იყო.

აი ის, შემოვიდა ჩვენთან, იბრიტანელთა ჯგუფის მოწვევით, რაიტი, ინჟინერი, პილოტი, კონსტრუქტორი, ბაზრის დამპყრობი, გზაში იხდიდა ხელთათმანს, თავდაჯერებულად მიუახლოვდა მოდ-ბების, თითქოს ფუნდა სიყვარულით, შემოხვეული მოხდენილობით, წმინდა ინგლისური მეგობრების გამომეტყველებით...

რას კვირველია, ხშირად ეს იყო რეკლამა: დიდებაც გვერდით ქარში, თითქოს თუნდაც საკუთარი (მოდ-ბებიზე პილოტი რჩება ჯენტლმენი), მიღწეული ლიმიტი კი (მოდ-ბები აძლევენ თქვენ ფრენის გამოცდილებას). მაგრამ რეკლამა რეკლამით, ფირმებმა კი წარმოიდგინეს: მასობრივი ავიაციის მომავალი — მსოფლიოს მსუბუქ აეროპლანშია.

ვიცოდი დიდი ჩქარა მოხდა შეცდომა და განაცხადა, რომ ახლო ხანში შეუდგება მსუბუქი სასპორტო აეროპლანების მასიურ წარმოებას. მოხდა, მაგრამ მოულოდნელი კრიზისი აეროპლანების მასიურ წარმოებაზე იმ მასშტაბით, როგორითაც ფირმა ფიქრობდა, რაიმე არაფერი იცოდა დღემდე.

ზოგიერთების ფირმა არ დაემსგავსებოდა იმ დიდის პატარა სიჩქარით ტრიუმფი (ჩვენ ბევრი გვიყვარდა), როგორიც კარგ მომავალ მუშაობას. ინგლისელ ინჟინრებს ამიტომაც არ მიაჩნდათ, რომ [illegible] [illegible] [illegible] წლის [illegible] [illegible] საჭიროა, [illegible] საკუთარი წარმოება აეროპლანების, თუ კიდევ არა, მეტი ფრენის გამოცდილი მონაწილეობაში).

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ჩვენში სიახლოვეს [illegible] [illegible] ახლად დაკვირვებული: ეს იყო კონტროლის ქვეყნის შიდა

სამოქალაქო მფრინავების და ავიაციის ტექნიკოსების პირველი გამოშვება სკოლა, რომელიც ლენინის რაიონში მოეწყო 1930 წ., ამზადებს მფრინავებს და ტექნიკოსებს საბჭოთა კავშირის სამოქალაქო ავიაციისათვის. 8000 ფრენის საათში სკოლას არ ჰქონია არც ერთი ავარია. რაც მსოფლიო მაჩვენებელს წარმოადგენს. ამ მიღწევისათვის სკოლამ ჯილდოდ მიიღო 100.000 მანეთი.

სურათზე — მოტორის გამოცდა რემონტის შემდეგ.

ქტორი საჭიროების მოგზაურობა. თორმეტი წლის ცოლ-შვილი სამი თვის ვადით, პირველად ორტარიანი ეკიპით, გაწყობილი იქნა აეროპლანის მშრალის ხელოვნებაში (ინგლისურ სიდიდეში). ჩემი მოკავშირე წყვილის ცოლ-შვილის საჭიროებრივ ნაილი აეროპლანი; ძალიან გაფრინდნენ, გენაცვალე, და რომ საბოლოოდ მოცემა ბაზარი, ხელმძღვანელის ჯერმის გაიხარებდა, რომ ის თვითონ, დამზადებული საზოგადოების გარეშე, ეზოებისთვის თითქმის წყვილი შეზღუდული სიცოცხლის 10.000 გირვ. სტერლინგით, სულ კი — 400.000 გირ. სტერლინგით, ე. ი. თითქმის მთელი თავისი ქარხნის კაპიტალით.

ზედმეტია ლაპარაკი იმაზე, რომ გადაფრენა დამთავრდა უბედურებით, ჯენტლმენები დასამარხ გოლფის მოედნებს და ტრიოსპორტის ეკვივალენტური აეროდრომებიდან შუქამდე და სანამ საჰაერო კომპანიები წარმოების გაჩერებით მოსალოდნელია, ხელმძღვანელი მთელი ქარხნის მიჰყიდა თავის აეროპლანების — „მოთის" უნიკალური რაოდენობა; აი რას ნიშნავს რეკლამა და ბიზნესის გრძნობა.

⁂

მე იმ დღეს რაიტთან ერთად ვიფრინე ნისლისაგან თავისუფალ ლონდონზე პატარა „მოთი"-ზე, რომელმაც გადატრიალება მოახდინა შეხედულებაში ავიაციაზე. ფეროლის კლინიკებით ისვენებდა ქვეითი ტექნიკა, უზარმაზარი ქალაქი გადაფენილი იყო ქვევით, ცდილობდა ფაბრიკების ცისფერ ქულებში. რაიტი მართავდა ძალიან საჭეს, ხელებს იდებდა ზურგს უკან, ხელს უზრუნველყოფდა მართვას აწევდა ამორტიზატორს ფრთაზე; ცდილობდა შის დაუსუსტებლად გასწორებას; უცებ, ცხვირით ჩაფრინა და აეროპლანმა ჩაიქნია და ესპორტის „შტოპორის", და მოპოლოცის შიგნით დაუკავშირდა რაიმე კონტროლის ბალანსი; შემდეგ, როგორც მანქანას, ბავშვებიც კი ეშმაკობენ მისი მართვა. ასე ოდესღაც, გამოქვეყნებული ტერიტორია, რომელმაც ალტერნატიული მოსაზრებით შეტყობინება, თავისუფალი დამოწმების გაგრძელება საათობით აეროპლანებით თქვენ თვითონ ნიშნების რეკლამისათვის აქტივობის დაბალანსებულ შესწავლა, დასაბამიდან მათი სიტყვებით არ არის საჭირო რაიტის [illegible] [illegible] აეროპლანი დამზადებით იმ [illegible] გახდა საბაზრო საქონელი, აი რაშია საქმე!

იმავე დღეს, აეროპლანებიდან დაბრუნების დროს, მე ვესაუბრე კონსტრუქტორ

კალენინს, რომელსაც შეხვედრით შე-
ეხვდა აქ, ლონდონში, საერთაშორისო ყა-
ბაყის გამოფენაზე. კალინინმა მხურვალე
შეუშინდა.

— მერე რაო? იტყვით რაღა, თითქო
რაღაც უბრალო რამ იყოს! ჩვენც, აი და-
ხსავთ, ვისწავლით ამგვარი მანქანების
დამზადებას და არავითარი ფოკუსი აქ არ
არის. აერისტის ზანზრის განწყობილება,
მოიაგვლავდ წერტილზე. ეს არის და ეს
მთელი სენსაცია! ვადა მოგვეცით!

ხაში წელიწადი გავიდა მას შემდეგ და
კვლავ ორ ადგილიან აეროპლანით მე თავს
დავკურდით ქალაქს, და მფრინავი
ზეღვლზე იქნევდა ხელებს და პატარა აე-
როპლანი მიფრინავდა „თავისით" და ყვე-
ლაფერი ეს არ იყო საშიში. მხოლოდ ჩვენს
ქვეყანაში იყო არა ტემპი, არამედ პატარა ლე-
ლე ლონდონი და ვესტმინსტერის სააბატოს
ძველი შენობის ნაცვლად ფანტასტიური ჩარ-
ჩოში გასცურდა ჩვენს თვალწინ ხარკოვის
მრეწველობის სახლის უზარმაზარმა შენო-
ბამ.

დიახ, ეს იყო არა ლონდონი, არამედ
ხარკოვი და არა მოდ-მები, არამედ საბ-
ჭოთა საპორტო აეროპლანი ქ-9 და არა
მაიორი რიდი „მაჩენტი" მე ახალ მო-
დელს, არამედ მფრინავი სნეგირიოვი. ისიც,
სნეგირიოვიც მაძლევდა მე ხელში საჭე-
და კვლავ, ისე როგორც სამი წლის წი-
ნათ, მე თითქო დაუჯერებელი გრძნობა არა
მარტო უჩინმოდებისა, არამედ საჰაერო
მოგზაურობის წარმტაცი ყოველდღიურო-
ბის, მისი არა მარტო ჩემთვის, არამედ სა-
ერთოდ თითოეულისათვის მისაწვდომობის
განცდა.

და აი მე ნაწყენი ვარ ჩვენი, დიდმაშტა-
ბიანობის მაგიერ, როცა ტრამვაიში, მა-
ტარებლის ვაგონში, მაღაზიაში შე-
მოდის ტყავიანი მფრინავი ვერცხლის
ფრინველით ქუდზე და ყველანი ჩაცუჭ-
რებული, მინდვდადაკრული თვალებით გას-
ცქერიან მას უკან. ის ხომ მეორის, სხვა სამ-
ყაროს ადამიანია. და მისთვის ცნობილი და
მისაწვდომია ის, რაც მიუწვდომია მილიონ
მცირე რიცხვისათვის. და მოკვლეული სტუ-
დენტები მოხიბლვით უთვალთვალებენ მას გზას,
და ცისფერთვალება ქალიშვილები ნაცვრი-
ვენ მას თვალს, და ბავშვები ჩემით სიამო-
ვნებ მის ქამრის შავს ტყავს.

აი ერთი ნაცნობი მოქალაქე ქალი, სულ
სკანდალური მოგზაურობაში ჩავარდა. ის
მოსკოვზე ფრენის მფრინავმა გაბედულობა.
ეს მოქალაქე თავის სოფლის კულტურულ
ადამიანად: მან არ ეწინდა დღემის მილება,
ტელეფონით ლაპარაკი, გაფრენის კი დაუფ-
ხანს ეშინოდა, და სიცოცხლის რისკის გაწე-
ვა გაბედა ხოლმე მას შემდეგ, რაც მფრინა-
ვის ცნობილი სახელი გაიგონა.

პაეროპლანი დაეშვა. მოქალაქე გადმო-
ფრინდა მიწაზე, მიწას, თითქო არც კი ჰქო-
ნია ადგილი.

— მადლიან სნეგირიოვ,—უთხრა მან, —
წონდებით ცნობა, რომ მე მართლა ვიფრე-
ნე თქვენთან, თორემ სულ ერთია არავინ
დამიჯერებს! თუ შეიძლება, ხომ შეიძ-
ლება.

და ხუთი წუთის შემდეგ, უბერხულ
მდგომარეობაში ჩავარდნილი მაღუშვინა
დარცხვენილი, სწერდა ერთად ერთს თავი-
სებურ მოწმობას, რომელიც ბევრ ადგილას
ხელმოწერით იყო გადასწორებული. ბეჭდის შემცვ-
ლელით ხელს დიდხანს არ უნდოდა დამოწმებაა
მფრინავის ხელმოწერა ამ უჩვეულო დო-
კუმენტის უკანა ტექსტზე. ეს მოქალაქე
დღემდე ინახავს თავის ჩანთაში ძველ
ხელისმეხებით გაქონილ ნაწერად გადუფ-
ლულ ცნობას სხვა რელიკვიებთან—მეფის
დროის მოქრილ ოქროსფერილებთან, ნეპო-
ლის ყურიდან მოტეხილ ნიჟარებთან და
მანიფესტურულ აშეფიკურ კალამთან ერთად,
რომელიც არასდროს არ სწერს.

მაგრამ რაც შეეხება ფრენას, ეს მოქა-
ლაქე მეტი არ გაფრენილა: ეშინია...

მე მწყინს ტყავიან მფრინავების მაგიერ
და მოქალაქე-ქალის მაგიერ, რომლებიც

ადგილ მოწმობა გაფრენის შესახებ ისე,
როგორც მწყინდა სამოქალაქო ომის წლებ-
ში ყრუ უკრაინულ სოფლებში, როცა
ცნობისმოყვარე ქალიშვილები დიდხანს და
მორიდებით ათვალიერებდნენ ჩემ მიერ
გახსნილ კალოშს; კალოშმა და მისმა,
რომლისთვისაც ის იხმარება, ტერნი დაუბ-
ნია მათ, როგორც ტექნიკისა და კულტუ-
რის ფანტასტიურმა მიღწევამ.

ათი წლის განმავლობაში ჩვენში ზღაპ-
რულად, ათეულ ათას კილომეტრზე გაიჭი-
მა საჰაერო გზების ხაზები. ჩვენ გვყავს

ამხ. არდაზიანი
ა.-კ. სამოქალაქო ავიაციის ერთ-
ერთი საუკეთესო მფრინავი — დამ-
კვრელი.

მილიონი საჰაერო მგზავრები, მაგრამ ჩვენი
ხაზების მეტი ნაწილი ჩვენი სარკინიგზო
ხაზების დუბლიორობას უწევს და ამიტომ
მოწმობა გაფრენის შესახებ რჩება სენსა-
ციურ დოკუმენტად.

*

ჩემს წინ დევს „იზვესტია"-ს 1923 წლის
გაყვითლებული კომპლექტი. ჩვენ უკვე
მაშინ ვსწერდით აღმასკომის, საპორტო,
სასოფლო-სამეურნეო ავიაციის შესახებ.
ჩვენ უკვე მაშინ ვიცოდით, თუ როგორი
აეროპლანები დაგვჭირდება და რისთვის.
ათი წლის წინად მოეწყო სამოქალაქო ავი-
აციის საბჭო. უკვე მაშინ დაიწყო ფართო
მასებში თანხების შეგროვება საბჭოთა ქვე-
ყნის ავიაციისათვის. მაგრამ იმ პერიოდში
მთელი ეს ლაპარაკი მეტ ნაწილად უტოპია
იყო, ვინაიდან არ მოგვეპოვებოდა ის, რი-
თაც, უნდა გვეფრინა, არ გვქონდა აერო-
პლანები არც საკუთარი კონსტრუქციის,
არც უცხოეთის, არც დიდი, არც სპორტუ-
ლი(?)ვანა.

ახლა კი ტრანზიტის გარეშე შეგვიძლია
ვსთქვათ: **ჩვენ გვაქვს საავიაციო მრეწვე-
ლობა, ჩვენ დავეუფლეთ აეროპლანების
მოტორების, საავიაციო ხელსაწყოების აგე-
ბის ტექნიკას. ჩვენ ვეუფლებით ექსპლოა-
ტაციის ტექნიკას,** ჩვენ გავგყავს ახალი გზე-
ბი.

მაგრამ, რომ საჰაერო მიმოსვლის გზები
გამოეყენებინათ ისე, როგორც ეს მთელი ჩვე-
ნი სახალხო მეურნეობის რეკონსტრუქციის
მიზანით არის დასმული დღის წესრიგში ცე-
კას უკანასკნელი პლენუმის მიერ, **საჭიროა
მკვეთრი წერტილიდან დავსძრათ სპორტუ-
ლი ავიაციის გავრცელება მასებში.** გა-
ვიდა დრო, როცა ჩვენ პოლიგლოტებული ფან-
ქურლით აეროპლანის მოდ-მები, ფანქურ-
ლით მორიდებული ალტიცებით, როგორც
ყრუ სოფლის მოსახლეობა უცქეროდა კა-
ლოშს.

და თუ მფრინავი სნეგირიოვი „მაჩენტ-
და" მე ქ—9-ს მოდელს, ორადგილიან სა-
სპორტო ყველასათვის მისაწვდომ აეროპ-
ლანს, ეს ამას იმისთვის შვებოდა, რომ აე-
როპლანები K-9, K-10, AHP-4, 5 და 6 და
უოტადეფი სხვა სპორტსალოვანი აეროპლა-
ნების მოდელები ჯერჯერობით—ერთეული
ბია, რადგან ჩვენ ჯერ კიდევ ვერ მოგვი-
ხერხებია მათი სერიული წარმოების ორგა-
ნიზაცია, გავრცელება მასებში.

და საკითხი უნდა დაისვას პირდაპირ:
სპორტსალოვანი აეროპლანები, რომლებიც
არ მოითხოვენ რთულ ნაგებობათა მოწ-
ყობას, წარმოადგენენ ერთად-ერთ და ყვე-
ლაზე იაფიას საშუალებას ავიაციის—ამ
ჩვენი დროის უძლიერესი მნიშვნელოვან
პოლიტიკურ, კულტურულ და სამეურნეო
ფაქტორის მთლიანად დასაუფლებლად და
გამოსაყენებლად. სპორტსალოვანი აეროპ-
ლანები ყველაზე უფრო გამოსადეგია იმ მრა-
ვალფეროვან მიზნებისათვის, რომლებსაც
უნდა ასახავდეს ავიაცია ჩვენი ქვეყნის სა-
მეურნეო რეკონსტრუქციის პროცესში.

საჭიროა უკვე მეორე ხუთწლედის პირ-
ველ წელს **დავსძრათ აეროპლანები მასე-
ბში.**

ჩვენ ყველას გვინდა ფრენა!

ა. გარრი.

აეროპლანი—სოციალისტური სოფლისა მეურნეობის სამსახურში

ამიერ-კავკასიის სასოფლო-სამეუ-
რნეო ავიაციის სამმართველოში არა
ჩვეულებრივი გამოცოცხლება: დაიწ-
ყო სეზონი, ისევ აგუგუნდებიან
მოტორები, კვლავ გაინავარდებენ
ცაში აეროპლანები, რომ იბრძოლონ
სოციალისტური სოფლის მეურნეობი-
სათვის, მოსპონ მინდვრების, ბაღე-
ბის, ჩაის პლანტაციების მავნებლე-
ბი.

მიმდინარე წელს სასოფლო-სამე-
ურნეო ავიაციის გადამწყვეტი მნიშ-
ვნელობა აქვს კალიის მოსპობის, მა-
ლარიასთან ბრძოლის საქმეში.

კალია ამიერ-კავკასიაში საბოლო-
ოდ უნდა იქნას მოსპობილი. გეგმა
ითვალისწინებს ბრძოლას 13,164
ჰექტარის სივრცეზე! კალიას გამო-
ჩეკის საშუალებასაც კი არ მისცემენ
—წინასწარ მოსპობენ მის საბუდარს.

კახეთში სასოფლო-სამეურნეო აე-
როპლანები მოსპობენ ხორბლის ნა-
თესების მავნებლებს. 4000 ჰექტარს
უნდა მოუარონ აეროპლანებმა!
ოზურგეთის ჩაის რაიონზეც 3000
ჰექტარ სივრცით, გადაიფრენენ ჩვე-
ნი მინდვრების მცველები, რომ
მოსპონ ჩაის მავნებლები.

ავიაცია, რომელმაც დასვა საკითხი
მალარიის სრული მოსპობის შესა-
ხებ საბჭოთა კავშირში ავიაციისა
და ქიმიის თანამშრომლობის გზით
და უკვე წარმატებით შლის მუშაო-
ბას მოღანლოს ველზე, ყარა-ჯალა-

აეროპლანი გაფრენის წინ („თბილი- სის სასოფლო-სამეურნეო ბაზა)

მი; ალაზანზე ქობულეთში, 1933 წლის განმავლობაში, მალარიასთან ბრძოლას აწარმოებს 230000 ჰექტარ სივრცეზე! უკვე განვლილ წლებში იმ ადგილებში, სადაც აეროპლანებით სწარმოებდა ბრძოლა მალარიასთან, დაავადება 100-დან 7 პროცენტამდე დაეცა.

პირველად მიმდინარე წელს ტარდება წვრილთესლიან კულტურების, ირიჯის თესვა ჰაერიდან და მინერალური სასუქის მოფანტვა მინდვრებზე. ავიორაზმები უკვე ადგილებზე არიან. საჰაერო თესვა უკვე დაიწყო. სველ ადგილებში, ტალახით ქცეული მიწით, რომლებშიც ვერც სათესი მანქანა, ვერ იქვრის ტრაქტორი, იქანცება ადამიანი,—საჰაერო თესვას ეძლევა უდიდესი მნიშვნელობა.

წყალთა მეურნეობის საქართველოსთან უკვე დადებულია ხელშეკრულება წყლით სარგებლობისათვის თვალყურის დევნების შესახებ. რაც მდგომარეობს წყლის რესურსების წესიერად გამოყენებაზე საჰაერო კონტროლის დაწესებაში. წყალმა გაარღვია ზღუდე, გაავსო თხრილები, გადავიდა ნათესებში, წალეკვით ემუქრება ყველაფერს, რაც გზაში ხვდება. ხიფათი იმას გაიგებენ ხელისუფლება. ეშირად გვიანი იქნება. აეროპლანები, რომლებიც მუდმივ მეთვალყურეობას გაუწევენ მინდვრებს, თვისი სისწრაფის გამო ადვილად იხსნიან ნათესებს დაღუპვისაგან. წრეულს 200 საფრენი საათი აქვს დათმობილი ამ საქმეს.

ბამბის ნათესების მავნებლებთან ბრძოლას აეროპლანები აწარმოებენ 5.000 ჰექტარის სივრცეზე.

ამოცანები, რომლებიც მიმდინარე წელს დგას სასოფლო-სამეურნეო ავიაციის წინაშე, მეტად დიდია. ყველა ზომებია მიღებული ამ ამოცანების შესასრულებლად ადგილებზე გაუხსნილია საწყობი და საწვავი მასალა, შზადდება აეროპლანების დასაშვები მოედანი.

ამიერ-კავკასიის სასოფლო-სამეურნეო ავიაცია შეივსო ახალი მფრინავით—ტექნიკური კადრებით, უნდა მიიღოს ახალი სპეციალური სასოფლო-სამეურნეო მანქანები.

სასოფლო-სამეურნეო ავიაციის ამ უდავო მიღწევებთან ერთად ადგილი აქვს მის შეუფასებლობის ცალკე ორგანიზაციების მხრივ. კერძოთ სოფლის მეურნეობის მავნებლებთან მებრძოლი ამ.-კავკასიის და საქართველოს საზოგადოებები დღემდე აჭიანურებენ ხელშეკრულებების დადებას, რაც ხელს უშლის აეროპლანების დროულ და გეგმიან მუშაობას. ამ შეუფასებლობას უნდა მოეღოს ბოლო, უნდა შევქმნათ მუშაობის ხელსაყრელი პირობები საბჭოთა აეროპლანისათვის, რომელიც ემსახურება ჩვენი ქვეყნის სოციალისტურ მეურნეობას.

არა-მფრინავი

აეროპლანი 1500 მგზავრისათვის

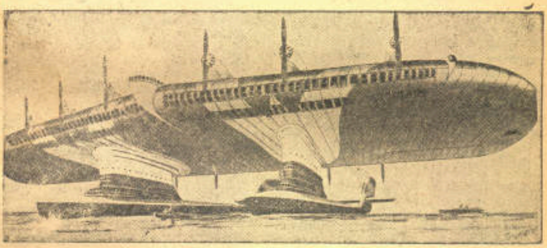

გერმანელ ავია-კონსტრუქტორის ერიხ ბიუპლერის პროექტების საფუძველზე, ამერიკელმა კონსტრუქტორებმა შეიმუშავეს უზარმაზარი საჰარო გემის პროექტი.

ამ საჰაერო გემზე დადგმული იქნება 12 მოტორი, თითო ათასძალიანი. დაიტევს 1500 მგზავრს, ბარგს, ფოსტას და მოსამსახურე პერსონალს.

საჰაერო გიგანტის ფრთების სიფართოვე უდრის 183 მეტრს, სიგრძე—103 მეტრს.

ამერიკიდან ევროპაში გადასაფრენათ საჰაერო გემისათვის საკმაო იქნება 13 საათი.

ამერიკელი ინჟინერების განცხადებით, საფუძვით შესაძლებელია პროექტის განხორციელება, მაგრამ იმ საშინელი ეკონომიური კრიზისის გამო, რომელსაც კაპიტალისტური მსოფლიო და კერძოთ შეერთ. შტატები განიცდის, ინჟინერებმა თავის პროექტით ვერავინ დააინტერესეს იმდენად, რომ მისი რეალიზაციისათვის თანხები მიეღოთ.

სურათზე: ზევით მარჯვენივ საჰაერო გიგანტი (პროექტისთანახმად).

ა. პუშკინი

ავაზაკი ძმები

ქვავ-ყორანთ გუნდი კი არ მოფრინდა
მკვდართა გროვაზე, რომ სწიწკნოს ლეში, —
ღამით, ვოლგასთან, ცეცხლის გარშემო,
ავაზაკთა ბრბო შემოკრბა ტყეში.
რა სიჭრელეა სამოს-სახეთა,
ჯვარ-ტომობის და კილო-ენითა!
ქოხ-სენაკ-საკნით მოსულან აქა,
ძარცვის ქონების შესაძენათა!
მათი მიზანი: ცხოვრობენ მისთვის —
უზრუნველყოფით, კანონთ გარეშე.
აქ ჩანს ყაზახი, დონით ლტოლვილი,
მუდამ მებრძოლი და მოთარეშე;
ურია თავის შავ კულულებით,
ხანე დიკი და ქერა ფინელი,
და ტრამალების ველური ბოშები,
უშნო ყალმიკი და ბაშკირელი,
ცოგანი, ჭუელეან მოხეტიალე,
მცინარე, ზარცი და საშინელი.
რა აკავშირებს ამ ხალხში ოჯახს?
ზიფათი, სისხლი, სიცრუე, შური...
სულ აქ არიან, ვინც ბოროტების
გაიკვლია ყველა გზა და სიფერხული,
ვინც ქვრივ'ს და ობლის უწყალოდ მკლა-
ვს.

ვინც ბავშის კვნესას ღიმილით ხვდება.
ვისაც არ ინდობს, ვინც არ ზოგავს,
ვისშიც ჩამქრალა სინდისის გრძნება,
ვისაც მკვლელობა ამხიარულებს,
და სისხლის ღვარი სიამით დაშლავს.
ვით ბანდიტი ჩასაფრებულისა
ჰპოვეს, სატრფო, რომ ოცნებით დამჯავს.
ირგვლივ დუმილი; მხოლოდ მთოვარე
აფრქვევს მკრთალ შუქს და ამით ჰკიდავ,
და ქაფით ავსებულ ლვინის ფიალა
ხელიდან ხელში გადადის ლაღად.
ზოგი მწვანით მოსილ და სველ მიწაზე
მისძინებიათ ფიზიკური ძილით,
და იმათ ბორიტ, ავაზაკ თავზე
ავი სიზმრები მარითავენ ჯიბით.
სხვებს კი უმოკლებს უცხო მოთხრობა
უსაქმურ წამებს — რომ ტვირთავდნენ ქარბად.
აი გაჩუმდა ერთბაშად ყველა,
და ახალ მოსულს უსმენენ ხარბად.
„ვიყავით ორნი: მე და ჩემი ძმა
და ვიზრდებოდით ერთად ტოლებთან:
ჩვენს სიკმაყვილეს ახარებდა
სხვისი ოჯახი, ხხვისი ქონება.
მქონდა ცხოვრება უსიხარულო:
გვშიოდებოდა ხშირად, მორტყმული რკალებით,
კარგად ვიცნობდით და გვაღელვებდა
შურისძიების ფიქრთა წვალება.
არ შეგვრჩა ობლებს მტკივნეული გული
და არც ქონება, თავშესაფარი;
ვცხოვრობდით მთის ძირს, გაჭირვებაში —
მოგვწყინდა ბოლოს ყოფა ამგვარი
და შევეთანხმეთ ერთმანეთს მასში —
გამოგვეცვალა სხვა ბედის ბედი;
და ავირჩიეთ ამხანაგებათ
ბასრი ბებუთი და ღამე ბნელი;
დავაგდეთ შიში და მწუხარება
და სინდისიც შორს განვდევნეთ, მღრღნე-
ლი.

„აჰ, დაკარგულო ახალგაზრდობავ!..
ცხოვრება მაშინ გვასწევდა შორბათ,
როცა დავლუპავს ზოგი ფულით ვუცქერდით
და ყოველივეს ვიყოფდით ხარბათ,
მასხოვს, როს მთვარე ამოვიდოდა,
დაებნეოდა ცის გუმბათს ლილად, —
საშიშ განზრახვის შესასრულებლად
გამოვძვრებოდით სოროდან ფრთხილად.
ვიჯექით ტყეში, ხეთა ძირებთან,
გზის პირას, ტევრი გარს რომ ბურია,
უთვალთვალებდით მგზავრს ნაგვიანებს —
საწყალ ხუცესს თუ მდიდარ ურიას.
საკმაო იყო ერთი ბრძანება —
და ყველაფერი სულ ჩვენ გვრჩებოდა.
და, მახსოვს, კიდევ, სუსხიან ზამთრის
ყრუ ღამეებში ასეც ხდებოდა:
ვუხამდით ეტლში მარჯვე ცხენებსა
და გავმონებდა ქარის ხმაური,

და ფრთხილად ვით ბიჭროდით თოვლში
სტვენით, სიმღერით, აურზაურით.
ვის არ აკრთობდა ჩვენი შეხვედრა?
ვის არ აფრთხობდა ჩვენი სახელი?
ბზიდან დუქანსაც ვესტუმრებოდით,
ხადაც ბეუტაობდა ოდნავ სანთელი;
ვურტყამდით კარებს მკაცრი შეტევით
და დიასახლისს ვიწვევდით იმით;
რადგა გზა მქონდა — გვიღებდა კარებს,
გვამასპინძლებდა ტკბილად, ცხელის ლხინით;
შეგვქონდით და — სიყვარულით
მოგვეპყრობოდნენ მუქთად და ნებით:
ვსვამდით, ვჭამდით და ლამაზ გოგოებს
ვეხვეოდით და ვკოცნიდით ვნებით!..
„მაგრამ რა? ბოლოს მაინც გვებრუნეს,
მოკლე გამოდგა განცხრომის წლები:
დაგვიჭირეს და მჭედელმა მყისვე
ერთმანეთზე მიგვჯაჭვა ძმები,
ჩაგვსვეს ციხეში. მაშინ ხუთი წლით
უფროსი ვიყავი ძმაზედ
და, როგორც მთელი და ჯან-ღონით სავსე
მეტის ატანაც შემეძლო მაზედ.
მძიმე ხუნდებს და დახუთულ კედლებს
მე გავუძელი — ის ავად გახდა
და, ძლივს მისუნთქავი, სიცხით თავით
დამძიმებული მხრებზე... მიდგმოდა... წახდა...
კვდებოდა ის და იძახდა ხშირად:
„მე აქ ვიხრჩობი!.. მე მინდა ტყეში!..
წყალი, აჰ, წყალი!..“ მაგრამ ამაოდ
წყლით სავსე ჭიქას ვაწვდიდი ხელში:
მე კი, დაიღლებით საშინელებით,
ვცდილობდი რითმე მეცა მეშველა,
შემეშრო ცრემლი და გამეძლიებინა
მისგან ოცნება, ფიქრი, ფიქრი;
მაგრამ ამაოდ: ფიქრან ტყით მოსულს,
უმწეოდ და იგი ცეცხლს მკვდრებისას:
ხან მოესმოდა მათი ჩურჩული,
ხან — თქარათქური მდევარით ფეხისა,
ან კი ხედავდა, ხასი მოედნით,
მოედანს, მაგზიდს, მრისხანე ჯალათს
მათრახს და ზალხის უგულო ბრბოსა,
სხვადასხვა კუთხით მომავალს ჯარად.
და უცხადდა თვალწინ ველური,
ძმა კი ტყესავით უდგა ჯაგარი,
და ცახცახებდა, როგორც ფოთოლი,
და განწყობილი იყო სხვაგვარად.
ბოლოს შეკრთავდა გრძნობას და მკერდზე
დამეცემოდა ძმა — მოჩვენება.
ახე ვათრევდით დღეებს, ღამეებს,
ჩვენთვის არც ძილი, არც მოსვენება.
მაგრამ თავისი ქმნა სიჭაბუკემ
და დაუბრუნდა ძმას ისევ ჯანი:
გაშორდა სენი უბაშინელესი
და მახვე ნამეტი ლანდების ჯარიც.
ისევ გამოცოცხლდით და ძველ ყოფაზე
ატირდა გული და ფიქრობდა:
სულს მილიდ მოსწყურდა ტყეში ნავარდი
და მინდორ-ველის მაღალი წმინდა,
გულსა გვიმღვრევდა საკნის სიბნელეც,
რკინის ბადიდან ნატყორცნი სხივიც,
ბორკილთა ჩხარუნიც, ნიჩის ფრთების ხმაც
და შეძახილიც დარაჯის, ციგი.
ერთხელ ქალაქის სავკრობილოსთვის
ფეხებზე მძიმე და შავი ხუნდებით.
ვკრეფდით ქუჩებში მოწყალებას
და ვჩურჩულებდით „ჩვენ დავბრუნდებით“.
და გადაუწყვიტე ლრმა ხრიმეში,
დომ ღელს ჩხრიალებდა ლიდსან წყალი.
გვერდიც მიდიოდა მისამართი,
ზურით ზევით სცემდა, ქალში განრიდებული
მივეცით მასთან ნელა, ნაზიჯით —
ბუნი! გადავეშვით შიგ ფაცხა ქვეით.
მივცურავდით, და ხუნდით ფეხებს
ვაცემდით მძლე ტალღებს და მივარდებოდით.

ახლოთ კუნძული ჩნდა, ქვიშიანი,
და ჩვენც იქითკენ გავეშურეთ გეზით.
„დავიჭირეთ!.. წავიდნენ!.. აჰ, არ გაუშვათ!..“
იძახდა ფეხი უხმოდ, მეზვი.

ცურვით გამოგვყვა ორი დარაჯი...
მაგრამ ჩვენ უკვე კუნძულს ვეწვიეთ,
დავლეწეთ ქვებით მძიმე ხუნდები
და ბეტერების წამებს ვეწვიეთ.
შემოვაბრუნეთ ერთმანეთს ტანზე
სამოსი სველი, მერმე ვით ტყვია
მოცურეობდით მაზე — გამცურავთ წყალი
და შევეფარეთ მიდამოს ტყეებს.
ვმალავთ — მდევარი გვემახილებს,
ვზივართ და უცდით ბედის განაჩენს:
მაგ, იქვე ბინდი უცებ იბინდება
და იმედიც, რომ ის გაჩხრიკეს;
ხან დაიკვნესის, ხან წყალს შეხვრებოდს, —
და იძირება ტყეში სიმძიმით.
შერთხეს უკვე გადმოისროლა სიკრძე,
მოცვის ბარდებიდან, თოვლის ფერებით;
ჩვენს ჩუქნებას არ ფენდნენ ყურსა,
მაგრამ ორი ქვა უცებ გაფრინდა
და გადაესხა ცივ ტალღებს სისხლი —
ეწევა გამოქცევა წითელ ქაფიანი:
„ეგრე დაიმალოთ — ჩვენ კვლავ მივცურავთ,
ვეძიებენ ბედავს გამოკვდოდეებს;
მოვესწრე ნაპირებს, ტყეს შევეფარეთ,
მდევარმა გარს რომ ერთად ტყეში
მაგრამ ეს! საწყალ ძმის სიცოცხლე ჯაჭვა
ვერ ატანა ტალღებთან ბრძოლას:
მოულოდნელად კვლავ ავად გახდა —
და ისევ შიში, ლანდები, ძრწოლა,
ხან დღეს უსიტყვოდ იწვა სნეული,
არ მოუხუჭავს წუთითაც თვალი,
ჩანდა, აღსასრულს მოელოდა
და შემოერტყა სამარის რკალი.
მისმა და ხელში ჩამკვდარა ხელი,
მიქვრალ თვალებით იწვა დაღვარა,
ამოვუშალე, მიმწევრილი მკერდზე
და დავმარხე ისე, ამ გვარად.
ხან ღამეს თავზე გადავსმოდა ცეცხლს გვამს,
არ გასაბრებლად წუთითაც გარეთ;
მაგრამ — ისევ გაიღვიძებდა
და მოედანში ყოფნის მწარედ.
ბოლოს აფრენა ბარი, ნიჩბები

და, ლრმა სამარეს გავუთხარე როცა,
ძმის ცივი ნეშტი ცივ მიწას წაიღს
მივაბარე და წავიკითხე ლოცვა.
და ისევ ძველი გზით... მაგრამ სადღაა
ძველი წლები და ძველი ვარჯიშები?
თითქოს ისინი არც კი ყოფილან,
სიცარიელის მხოლოდ ვაწყდები:
ლხინი, ხალისი, შავი თავყვანსხმა —
ყველა წაიღო ძმის ცივ სამარემ!
დაუდგრომელ ენდა სევდით მოცული,
გამქვავებული სულის ამარა.
მაგრამ ზოგჯერ დამეჭიმა სახეს
მეც ვიზრახებ და ვარ მისი მცველი:
უმარილდ მოხუცის სამტრავდ
არ იწევს ჩემი უწყალო ხელი;
მახსოვს ციხე და ხუნდებს გაყრილი
გვირჩევდა ძმა, იქ რომ კვდებოდა,
მოხუცისათვის, თვალებზე ცრემლით,
როგორ მოხოვდა და მევედრებოდა“.
ხოქვა და დაუდუმდა უცებ ყარადი,
ჩამოვშლა ჩაფიქრ თავს ყადადა,
და მისი სახის კუშტი ხატება
მოქცეული ცრემლმა მორწყო, დადუმდა,
ამხანაგებმა უმანკო ხიცილით:
„შენ სწორი! ქმარა, განდევნე სევდა:
რა საჭიროა მკვდარის მოგონება?
ჩვენ ცოცხლებს ქარის ლხინი ხვდება ჩვენ-
და“.

და ამოჰქონდათ ისევ სასმისი,
ლხინი მოუწყვიათ იქ მხიარულ, ყოველთა,
და შეუსვავდით წუთით ბაზრი
ლხინის გარემო ცეცხლს ვაცხოველდა.
არის ცეცხლი და ხმაურობა,
ამბავს და ტრაბახს არ ჰქონდა ბოლო;
სინდისს კი აძინებს ქვადქცეულ გულში;
ის გაიღვიძებს ჭირის დროს მხოლოდ.

თარგმანი შ. რუხაძისა

რ. ს.-დ. მ. პ. პირველი ყრილობა
(1898—1933)

მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში რუსეთი სწრაფად წავიდა კაპიტალისტური განვითარების გზით. მართალია, რუსეთში წინაგო ყირიმის ომი და მისი ოცნება საგარეო ბაზრების (სათათრეთის ბაზრის) დაპყრობის შესახებ დაიმსხვრა, მაგრამ გლეხთა „განთავისუფლების" შემდეგ, გლეხობისათვის რა რიგ მძიმე პირობებში არ მოხდა ეს „განთავისუფლება", შინაური ბაზრის მოთხოვნილება ნაწარმოებელ პროდუქციაზე მაინც გაიზარდა თვალსაჩინოდ, თუმცა თანდათანობით.

ზოგიერთი ციფრებიც კმარა ამის საილუსტრაციოთ, 1861 წლამდე წარმოიშვა რუსეთის სამრეწველო საწარმოების 15 პროც., 1861 წლიდან 1880-მდე—23,5 პროც., 1881-დან 1890-მდე—61 პროცენტზე მეტი. 1861 წელს რუსეთის საფაბრიკო ქარხნებში გადამუშავებული იქნა 2 ნახევარი მილიონი ფუთი ბამბა, 1881 წ.—9 მილიონი, 1901 წ.—16 მილიონი ფუთი. ამავე დროს რუსეთის მრეწველობა გადავიდა მანქანით წარმოებაზე. 1875—78 წ. წ. ორთქლის მანქანების საერთო ძალოვნება უდრიდა 114,987, 1892 წ. კი—345,209. სამანქანო წარმოების განვითარება მჭიდროდ არის დაკავშირებული მეტალურგიის განვითარებასთან. 1767 წ. რუსეთში გამოდნობილი იქნა 10 მილიონი ფუთი თუჯი, 1800 წ.—20,4 მილიონი, 1890 წ.—93 მილიონი, 1899 წ.—163 მილიონი ფუთი.

კაპიტალიზმის ძლევამოსილი განვითარება ძირს უთხრიდა არა მარტო სოფლად ძველად არსებულ ეკონომიურ ურთიერთობას და ნაროდნიკული სოციალიზმის ქვაკუთხედს—„თემს", არამედ ამასთან ერთად [illegible] ურთიერთობათა მიხედვით [illegible] — [illegible] ნაროდნიკებმა ვერ [illegible] [illegible] დაიწყეს [illegible]

რ. ს.-დ. მ. პ. პირველი ყრილობის დელეგატები

ს. ი. რადჩენკო. ბ. ლ. ეიდელმანი. ა. კრემერი. ნ. ვიგდორჩიკ.

დამოუკიდებელ რევოლუციონურ როლს. გლეხობა—აი ვინ იყო მათი რევოლუციონური პროგრამის ცენტრში.

თავისთავად ცხადია, რომ მუშური იდეოლოგია, თუგინდ ჯერ კიდევ სუსტათ შემუშავებული, ვერ შეურიგდებოდა ნაროდნიკულ შეხედულებას, განსაკუთრებით პოლიტიკური ბრძოლის დარგში, ნაროდნიკების წრეებში გაერთიანებულ ზოგიერთ მოწინავე მუშებზე უკვე 70—80-იან წლებში არც ისე მოსაწონებელ შთაბეჭდილებას სტოვებდა ნაროდნიკების აპოლიტიკური „ბუნტარული" თავისუფლებათა და „ბლანკისტური" პოლიტიკური უფლებების უგულებელყოფა და შემაშფოთარი „ობშჩინის" ქადაგება (იხ. ა. ბუბნოვი—„ს. კ. პ. (ბ)"). მუშებში თანდათანობით იკიდებს ფეხს ამ ნაროდნიკული სქემებიდან გადახვევის და სოციალ-კლასობრივ პოზიციებზე დადგომის მისწრაფებანი.

1874 წლის დამდეგს ოდესაში არსდება „სამხრეთ-რუსეთის მუშათა კავშირი", რომელიც წარმოადგენს სამხრეთ-რუსეთის მსხვილ რიგ სამრეწველო ცენტრების და ქარხნების მოწინავე მუშათა მრავალრიცხოვან ჯგუფების გაერთიანებას. კავშირი მიზნად ისახავდა „მუშათა კლასის — კაპიტალის და პრივილეგიურ კლასების უღლისაგან განთავისუფლებისათვის და სამხრეთ-რუსეთის მუშების არსებულ ეკონომიურ და პოლიტიკური წესების წინააღმდეგ საბრძოლველად ორგანიზაციის იდეების პროპაგანდას".

ეს მიზნები და ამოცანები, რომლებსაც ისახავდა მუშური გაერთიანება, სასტიკ წინააღმდეგობაში იმყოფებოდა იმასთან, რასაც ქადაგებდნენ და მიზნად ისახავდნენ ნაროდნიკები.

კიდევ უფრო მუშური ხასიათი ჰქონდა „ჩრდილოეთ რუსეთის მუშათა კავშირს", რომელსაც ლეგენდარულმა სტეპან ხალტურინმა და „სამხრეთ-რუსეთის მუშათა კავშირის" ერთ-ერთმა ორგანიზატორმა ზეინკალმა ვიქტორ ობნორსკიმ დააარსეს პეტერბურგში 1878 წელს. კავშირმა ფართო საგანმანათლებლო მუშაობა გაშალა, მოიწყო რუსეთში პირველი საიდუმლო „ქსელი" და სხვ. მაგრამ ეს არ იყო მთავარი მის საქმიანობაში. მისი მიზანი იყო მუშათა მოწინავე ფენების დარაზმვა „არსებული პოლიტიკური და სოციალური წყობილების დასამხობად". მის ამოცანებში შედიოდა — სიტყვის, კრებების და კავშირების თავისუფლება, არმიის შეცვლა ხალხის საყოველთაო შეიარაღებით, გადასახადის დაწესება ქონების კვალობაზე, არაპირდაპირი გადასახადების მოსპობა და სხვ.".

ნაროდნიკულმა თეორიამ განიცადა სრული კრახი, რომელმაც აიძულა რევოლუციური ნაროდნიკობის საუკეთესო წარმომადგენლები [illegible] „[illegible]" [illegible], ევროპიულ სოციალიზმთან [illegible] დაარწმუნა, რომ ნაროდნიკული სოციალიზმის უტოპიურობაში და [illegible] „[illegible] სოციალიზმში". „ჩერნოპერედელცების" ყოფილი ჯგუფი—პლეხანოვი, დეიჩი, აქსელროდი, ვერა ზასულიჩი და ვასილ იგნატოვი საზღვარგარეთ აარსებენ (1883 წ.) „შრომის განთავისუფლების ჯგუფს", რომელიც ძირითადად უკვე მეცნიერული სოციალიზმის საფუძველზე დგას.

ამ დროიდან იწყება მეცნიერული სოციალიზმის იდეების ფართოდ გავრცელება რუსეთის მუშათა მოძრაობაში, თუმცა თვით „შრომის განთავისუფლების" ჯგუფი კიდევ არ იყო მთლიანად თავისუფალი ნაროდნიკული გავლენისაგან.

„ჯგუფი" ენერგიულად შეუდგა თავისი ლიტერატურის გავრცელებას რუსეთში და კავშირის დაჭერას რუსეთის მუშათა ჯგუფებთან და წრეებთან. ამავე დროს ის ენერგიულ ბრძოლას აწარმოებდა რუსეთის ნა-

თბილისი. სტუდენტთა ქალაქი.

რ. ს.-დ. მ. პ. პირველი ყრილობის დელეგატები

მუტნიკ (გლებ). ა. ა. ვანნოვსკი. პ. ლ. ტუჩაპსკი. კ. ა. პეტრუშევიჩ.

რომანტიკულ ემიგრაციასთან, რომელიც მრავალი წარმომადგენელი შემდეგში მიემხრო „შრომის განთავისუფლების ჯგუფს". საზღვარო დისკუსიები „ნაროდნიკებთან" ჯგუფს მოუხდა ახალ ძალებს ევროპაში სასწავლად გაგზავნილ ახალგაზრდობიდან, რომლებიცაა მოვალი, რუსეთში დაბრუნების შემდეგ, ცოცხალ კავშირს ამყარებდა ჯგუფსა და ადგილობრივ მუშათა ორგანიზაციებს შორის.

ამ დროისათვის რუსეთში უკვე არსებობდა მთელი რიგი სოციალ-დემოკრატიული ჯგუფები, რომელთაგან პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს **დ. ნ. ბლაგოევის** ჯგუფი, რომელიც ატარებდა „რუსეთის სოციალ-დემოკრატების პარტიის" სახელწოდებას (დაარსდა 1884 წ.). ამ ჯგუფმა, მიუხედავად იმისა, რომ თვით ბლაგოევის შეფასებით მისი პროგრამა მეცნიერული სოციალიზმის, ლასალიანობის და ლავროვის იდეების ნარევს წარმოადგენდა, დიდი მუშაობა ჩაატარა, მან მოაწყო არალეგალური სტამბა, სადაც იბეჭდებოდა გაზეთი „რაბოჩი", რომელშიც თანამშრომლობდნენ პლეხანოვი და აქსელროდი. 1887 წელს თვითმპყრობელობამ მოახდინა ამ ჯგუფის ლიკვიდაცია.

1886 წ. არსდება ტოჩისკის ჯგუფი (პეტერბურგში), რომელმაც აღზარდა მთელი რიგი მუშები, რომლებიც შემდეგ თვალსაჩინო როლს თამაშობდნენ რუსეთის მუშათა მოძრაობაში.

1889 წ. ინჟინერი ბრუსნევი ხელმძღვანელობს მრავალრიცხოვან და გავლენიან მუშათა ჯგუფს.

სოციალ-დემოკრატიული ჯგუფების შექმნა რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებში, რომელიც გრძელდება 90-იან წლებში, კიდევ უფრო აღრმავებს რევოლუციონური მუშათა წრეების ნაროდნიკული გავლენისაგან განთავისუფლების და მარქსიზმის პოზიციებზე გადასვლის პროცესს.

მუშათა წრეების და ს.-დ. ჯგუფების მოწყობასთან ერთად იქმნება რუსული მარქსისტული ლიტერატურა, რომელიც ამჟღავნებს ნაროდნიკობის რეაქციონერ ხასიათს.

1894 წელს გამოდის ვ. ი. ლენინის ბროშურა „ვინ არიან ხალხის მეგობრები და როგორ ებრძვიან ისინი სოციალ-დემოკრატების წინააღმდეგ", დაბეჭდილი ჰექტოგრაფზე, 1895 წ. გამოდის გ. პლეხანოვის — „ისტორიაზე მონისტური შეხედულების განვითარების საკითხისათვის". ერთგვარი როლი ნაროდნიკების რეაქციონერ შეხედულებების გამომჟღავნებაში ითამაშა პ. სტრუვეს ბროშურამაც—„კრიტიკული შენიშვნები რუსეთის ეკონომიური განვითარების შესახებ", მაგრამ ეს იყო ნაროდნიკობის კრიტიკა ლიბერალური ბურჟუაზიის პოზიციიდან, ცდა მარქსიზმის გამოყენებისა ბურჟუაზიის მიზნებისათვის.

ლენინმა მაშინვე დაინახა თუ რა საფრთხეს წარმოადგენდა მეცნიერული სოციალიზმის იდეებისათვის მარქსიზმის სტრუვესეული გასწორება და სასტიკად გაილაშქრა მარქსიზმის ბურჟუაზიული დამახინჯების წინააღმდეგ წერილში — „ნაროდნიკობის ეკონომიური შინაარსი და მისი კრიტიკა სტრუვეს წიგნში".

ოთხმოცდაათიანი წლების მუშათა მოძრაობისათვის წრეების ფარგლები უკვე ვიწრო ხდება. საგაფიცვო მოძრაობის გაშლა დღის წესრიგში აყენებს ს.-დ. ტაქტიკის რადიკალურად შეცვლას—წმინდა პროპაგანდისტული მუშაობიდან მასებში აგიტაციაზე გადასვლას. თვალსაჩინო როლი ტაქტიკის ამ შეცვლაში ითამაშა ლენინის ბროშურამ „ვინ არიან ხალხის მეგობრები".

მუშაობის ამ გარდატეხის პირველ მაგალითს იძლევა, ლენინის თაოსნობით პეტერბურგში (1895 წ.) დაარსებული „მუშათა განთავისუფლებისათვის ბრძოლის კავშირი". კავშირმა „**დროშა, თუ როგორ შეი**ძლება და საჭიროა ნამდვილად მასიური, მრავალათასიანი მოძრაობის ხელმძღვანელობა, კავშირმა განავითარა ინტენსიური ფართო აგიტაცია მუშათა შორის და უდიდესი მონაწილეობა მიიღო 1896-97 წ. გაფიცვების ხელმძღვანელობაში პეტერბურგში... ყოველივე ამის შედეგი იყო ის, რომ კავშირის გავლენა მუშათა მასაზე იზრდებოდა და მუშათა მოძრაობა დგებოდა მისი ხელმძღვანელობის ქვეშ" (ა. ბუბნოვი — „ს.კ.პ.(ბ)").

1896 წ. ლენინი ციხეში ამუშავებს ს.-დ. პროგრამის პირველ პროექტს და ამრიგად დღის წესრიგში აყენებს ერთიანი სოციალ-დემოკრატიული პარტიის შექმნის საკითხს. პარტიის შექმნის საკითხი დასმული იყო აგრეთვე მოხსენებაში, რომელიც რუსეთის სოციალ-დემოკრატების სახელით ლონდონის საერთაშორისო სოციალისტურ კონგრესს წარუდგინეს პლეხანოვმა და პოტრესოვმა.

1897 წელს გამოდის ლენინის ბროშურა — „რუსეთის სოციალ-დემოკრატების ამოცანები",—რომელშიაც ნათლად და გარკვევით არის დასმული ერთიანი პარტიის ორგანიზაციის საკითხი:

„რუსეთის სოციალ-დემოკრატებს, — სწერდა ლენინი ამ ბროშურაში,—მოელის აუარებელი საქმეები გამოულეველი გზაზე დამდგარ პროლეტარიატის საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად, მუშათა მოძრაობის ორგანიზაციისათვის, რევოლუციონური ჯგუფების და მათი ურთიერთკავშირის განმტკიცებისათვის, მუშების მოსამარაგებლად პროპაგანდისტული და რევოლუციონური ლიტერატურით, რუსეთის სხვადასხვა კუთხეებში გაფანტული მუშათა წრეების და ს.-დ. ჯგუფების გასაერთიანებლად ერთიან ს.-დ. პარტიაში".

ერთიანი პარტიის შექმნის პირველი ცდები ჯერ კიდევ 1895 წელს ეკუთვნის. 1895 წ. მოსკოველმა ს.-დ. გადაწყვიტეს „შემოეწვიათ ადგილობრივი ორგანიზაციები ყრილობის მოსამზადებლად და პარტიის პროგრამის შესამუშავებლად".

1890 წელს ნ. კრუპსკაია მიემგზავრება კიევში საერთო არალეგალური გაზეთის გამოცემის და ყრილობის მოწვევის შესახებ მოსალაპარაკებლად.

იყო მთელი რიგი სხვა ამგვარი ცდები.

მაგრამ პარტიის სადამფუძნებლო ყრილობის პრაქტიკულად განხორციელება წილად ხვდა კიევის ორგანიზაციას — „რაბოჩაია გაზეტა"-ს ჯგუფს. კიევის სოციალ-დემოკრატიული ჯგუფი დაარსდა ოთხმოცდაათიანი წლების დამდეგს. მისი სახელწოდება რამდენიმეჯერ შეიცვალა — „ვპერიოდ"-ის, „რაბოჩეე დელო"-ს, „რაბოჩაია გაზეტა"-ს (ჯგუფის გაზეთის სახელწოდების მიხედვით). 1897 წ. კიევის ჯგუფმა პირველად სცადა დაეარსებინა მთლიანი სოც.-დემოკრატიული პარტია, მაგრამ ეს ცდა უშედეგოდ დამთავრდა, რადგან მოწვევას გამოეხმაურენ მხოლოდ პეტერბურგი, მოსკოვი და ივანოვო-ვოზნესენსკი. ყრილობის ნაცვლად მოეწყო კონფერენცია, რომლის დადგენილების თანახმად, „რაბოჩაია გაზეტა" გადაკეთდა სრულიად რუსეთის ს.-დ. გაზეთად და გაშალა მუშაობა ყრილობის მოსამზადებლად.

1898 წ. 13 მარტს მინსკში შედგა რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციების პირველი ყრილობა. ძლიერ მცირე რიცხოვანი იყო ეს ყრილობა, როგორც დელეგატებით, ისე წარმოდგენილი ორგანიზაციების რიცხვის მიხედვით: სულ 9 დელეგატი — ექვსი ორგანიზაციის წარმომადგენელი*).

სამ დღეს გაგრძელდა ყრილობის მუშაობა, მიღებულ იქნა პარტიის სახელწოდება, გამოტანილ იქნა დადგენილება ნაციონალურ საკითხზე (ეს იყო ერთად-ერთი საპროგრამო საკითხი, რომელიც გაირჩა ყრილობაზე), არჩეულ იქნა ცენტრ. კომიტეტი — ეიდელმანის, კრემერის და რადჩენკოს შემადგენლობით, რომელსაც დაევალა მანიფესტის გამოშვება და პარტიის პროგრამის შემუშავება. პარტიის ცენტრ. ორგანოდ ცნობილ იქნა „რაბოჩაია გაზეტა".

ყრილობის საორგანიზაციო გადაწყვეტილებები ძალიან დაშორებული იყო იმ ამოცანებიდან, რომლებსაც პარტიის წინაშე აყენებდა რუსეთის მაშინდელი სინამდვილე. ადგილობრივი ორგანიზაციებისათვის ისეთი დამოუკიდებლობის მინიჭება, რომ მათ შეეძლოთ უარი ეთქვათ ც. კ. დადგენილებათა შესრულებაზე სასტიკ წინააღმდეგობაში იმყოფებოდა ცენტრალურ, დისციპლინიან პარტიის შექმნის ამოცანებთან, იმ საორგანიზაციო პრინციპებთან, რომლებიც შეიმუშავა შემდეგში პირველმა „ისკრამ" ლენინის თაოსნობით.

მაგრამ, მიუხედავად ამისა, პარტიის ისტორიაში ეს ყრილობა, რომელმაც ხორცი შეასხა მთლიანი პარტიის შექმნის იდეას, რომელმაც პოლიტიკური ბრძოლა გამოაცხადა პროლეტარიატის უმთავრეს ამოცანად და თავის მანიფესტში პროლეტარიატი გამოაცხადა რევოლუციონური ბრძოლის ჰეგემონად, წარმოადგენს მნიშვნელოვან თარიღს — გამოსავალ პუნქტს მუშათა კლასის ნამდვილი მებრძოლი ორგანიზაციის შესაქმნელად.

ყრილობის შემდეგ, სულ მოკლე ხანში, პარტიის ცეკა დააპატიმრეს, „რაბოჩაია გაზეტა"-ს სტამბა დაარბიეს.

ამრიგად პარტიული ცენტრი განადგურებულ იქნა. მაგრამ არავითარ ძალას აღარ შეეძლო პარტიის უკვე ფართოდ ფეხმოკიდებული იდეის ჩაკვლა და განადგურება.

ი. ბ—ძე.

---

*) „რაბოჩაია გაზეტა"-ს კიევის ჯგუფი — ეიდელმანი, ვიგდორჩიკი, კიევის ბრძოლის კავშირი — ტუჩაპსკი, პეტერბურგის კავშირი — რადჩენკო, მოსკოვის კავშირი — ვანნოვსკი, ეკატერინოსლავის კავშირი — პეტრუშევსკი, ბუნდი—კრემერი, მუტნიკი, კაცი.

ალი არსენიშვილი

რიჰარდ ვაგნერი

(გარდაცვალებიდან 50 წლის შესრულების გამო)

რიხარდ ვაგნერი არის უდიდესი წარმომადგენელი **მუსიკალური დრამის**, რომელიც წარმოადგენს სინტეტიკურ ხელოვნებას, სადაც მიზნად დასახულია დიდ, ემოციონალურად მძლავრ, და მასთან ერთ მხატვრულ ნაწარმოების შექმნა, რომელშიაც გამოყენებულია ხელოვნების ყველა სახეობა—მუსიკა, პოეზია, ფერწერა (მხატვრობა) და დრამატიული პანტომიმა. ასეთ სინტეტიკურ ხელოვნების იდეას აყენებდა ბურჟუაზია თავისი რევოლუციონური ზეაწევის მომენტში როგორც იყო საფრანგეთის დიდი ბურჟუაზიული რევოლუციის წინა პერიოდში — გლუკის მუსიკა, 1848 წ. გერმანიაში — რიხარდ ვაგნერი და 1860—70 წ. წ. რუსეთში — მუსორგსკი. მაგრამ სათავე და პირველი მსოფლიო-ისტორიული ცდა მუსიკალურ დრამის შექმნისა ეკუთვნის ძველ საბერძნეთს, პერიკლესის ეპოქას, როდესაც უმწვერვალეს განვითარებას მიაღწია ატიურმა სავაჭრო რესპუბლიკებმა, სადაც ეპოქით გასაგალი ჰქონდა ბურჟუაზიული პიროვნების გმირობას, **სამოქალაქო ვალისათვის თავდადებას და** ამაღელვებელ გრძნობათა პათეტიკას, რომელმაც თავისი გამოსახულება პოვა ესხილესის, სოფოკლეს და ევრიპიდის ტრაგედიებში. ეს ტრაგედიები სწორედ ის პირველი ნაბიჯია, ჯერ კიდევ საუკუნეებით განუვითარებელ მუსიკალურ დრამისა, რომელიც წარმოიშვა სავაჭრო კაპიტალის მაღალ განვითარებულ კულტურის ნიადაგზე და რომელიც შეიქმნა დასაყრდენი და ნიმუში შემდეგომში ეპოქების ზეაღმავალ ბურჟუაზიის დრამატურგებისა და კომპოზიტორებისათვის. ჩვენამდე მოაღწია ძველ ბერძნულ ტრაგედიების მხოლოდ ერთმა ნაწილმა — პოეტურმა ტექსტმა, რომელიც წარმოადგენს მარტოოდენ სიტყვიერ სხეულს იმ რთული სცენიური ნაწარმოებისა, სადაც მასთან ერთად განუყოფელ მთლიანობაში მოცემული იყო **საორკესტრო თანხლება, ფერადი** მაცია — რეჩიტატივები, დრამატიული პანტომიმები, საზეიმო ჰიმნები, სიმღერები და მასიური ხოროები.

საფრანგეთის სამხედრო ბურჟუაზიის იდეურ გაბრწყინებულებათა გამომხატველი დიდრო ნამდვილი ენტუზიასტი იყო **მუსიკალური დრამის**, როგორც აქტუალურ, სინტეტიკურ ხელოვნ. იგი მოუწოდებდა თავის დროის ყველა მოაზროვნეს რათა, მათ მიეცათ პოეტებისა, მხატვრებისა და მუსიკოსებისათვის დასაბუთება და საბაბი ასეთი ხელოვნების შექმნისათვის. ყოველთვის, როდესაც ბურჟუაზია, როგორც ფეოდალიზმის მიერ დამონებული ძალა, ემზადებოდა რევოლუციონურ გამოსვლისათვის და თავის ძალებს რაზმავდა გმირობის, ვაჟკაცობის და სხვ. სამოქალაქო ღირსებათა ნიშნის ქვეშ, იგი ზედმეტი „მითოლოგიზირებისათვის" აუცილებლად მიმართავდა ანტიკურ ტრაგედიის ნიმუშებს. მარქსი „ლუი ბონაპარტის 18 ბრიუმერში" ასე ახასიათებს ბურჟუაზიის აქციის მსგავს მდგომარეობაში: „რევოლუციურ კრიზისის დროის, ადამიანები დიდის გულმოდგინებით იწვევენ წარსულის სულებს, სესხულობენ მათგან სახელებს, საბრძოლო ლოზუნგებს და უძველეს დროიდგან ნაკურთხ კოსტიუმებში, უცხო ენაზე თამაშობენ მსოფლიო ისტორიის ახალ აქტს"-ო.

რიხარდ ვაგნერის შემოქმედებითი სიმწიფე დაემთხვა გერმანიის ისტორიის ისეთ მომენტს, როდესაც იგი თავის პოლიტიკურად და ეკონომიურად ჩამორჩენილ განვითარების გზაზე, 1849 წ. რევოლუციის „ახალ აქტს უახლოვდებოდა. თუ მანამდე გერმანიის იდეოლოგები წარმოადგენდნენ, მარქსის სიტყვებით რომ ვსთქვათ, „თეორიტიულ სინდისს". და მხოლოდ **„აზროვნებდნენ** მაშინ, როცა სხვა ერები **საქმით ანხორციელებდნენ"**, ახლა, რევოლუციონურ ზეაწევის სამზადისის დროს, როდესაც გერმანიის ბურჟუაზია ემზადებოდა ფეოდალიზმთან შებმისათვის, ვაგნერმა უარყო ტრადიციული გერმანული მუსიკალური რომანტიზმი, შუბერტის და სხვ. კამერულ მუსიკის ლირიკული, ჰერცოგიანი განწყობილებანი და ალაღებს ბეთჰოვენის პეროიკულ სიმფონიზმის ხაზს, იგი უწოდებს თავს „მომავლის მუსიკოსს", სწერს ამავე სათაურით თეორეტიულ გამოკვლევას, სადაც აცხადებს, რომ ძველი ესთეტიური მეტყველება მთავარი ხელოვნებისათვის შეუფერებლად მომავალში დაისახავს, რომლის მიზნადაც წმინდა რეაქციონურ გულმოდგინებით **მხატვრულ აბსოლუტიზმი** და თანმიმდევრად რეაქციონურ ქვეყნის ეჭვიანი რეალისტურ და ცხოვრებასთან განუყრელ კავშირში მყოფ ხელოვნების საინტერესო ინტერესებით. ვაგნერი აცხადებს ამ დროისათვის მეტად ახალ და ნოვატორულ აზრს იმის შესახებ, რომ **ხელოვნების ჭეშმარიტი ნაწარმოების თავისებურება მდგომარეობს სწორედ მასში, რომ იგი ატარებს გარკვეულ დროის, გარკვეული ადგილის და გარემოს პირობების** ამჟღავნებს, რომ თავის შემოქმედებაში გარემოში მყოფი შეხედულებებზე და გარემოზე იგი როგორც გარკვეული მოვლენა განპირობებულია ზემოთ აღნიშნულ პირობებისაგან.

ვაგნერმა უარყო ტრადიციული „ოპერა" და დრამა, რომელიც მისი აზრით არასოდეს არ ყოფილა სრულიად გარკვეული ფორმა, რომელსაც შესძლებოდა დრამის მთელი შინაარსის დატევა და უფრო წარმოადგენდა სხვადასხვაგვარ ალაგებულ ნარევს ცალკეულ სიმღერების, შემთხვევით შეერთებულ არიების, დუეტების, ტრიოს **და სხვ, რომელთაც მექანიკური შეერთება**

…ოკლებითა და ამაღელვებელი … წარმო-
ადგენდა ძველი ოპერის სახეს. თანამედრო-
ვე თეატრალური ხელოვნება სამუდამოთ
მოკვდა ჩვენთვის მას შემდეგ,—ამბობს
ერთ ალაგას ვაგნერი, როდესაც ჩვენს წინა-
დადებაზე ჩვენი „ტანჰოიზერის" დადგმის შე-
სახებ პარიზის ოპერის სცენაზე შემასხე-
ნეს, ნება დაგვრთეს ზოგიერთი ნაწყვეტე-
ბი ბალეტზე შეგვესრულებინა საბალეტო
მუსიკას.

ვაგნერი არასოდეს არ საჭიროებდა სხვე-
ნი ლიტერატურული ტექსტით თავისი ნა-
წარმოების დასაწერად, იგი არასოდეს არ
„უცვლიდა" მუსიკას სხვის სიტყვებს. იგი
თვითონ ქმნის თემას, „მითოლოგიას", თავის
დრამატიულ ნაწარმოებთა ტექსტი იგი ჰქ-
ონდა ყოველთვის თვითონაა პოეტი, მაგრამ
ამავე დროს პოეტი, რომელიც წინდაწინ
გრძნობს მუსიკალურ გასახიერებისათვის
საჭიროს და აუცილებელ მოვლენას. ვაგნე-
რი უარყოფს ქორეოგრაფიას ოპერაში, რო-
გორც თავისი და ხელოვნებისათვის საცხე-
ბია უარყოფს და იზიარებს ელინისტურ,
რეალისტურ მსოფლმხედველობას და ფეიერ-
ბახის იდეოლოგიასაც სრულებით, რომელ-
შიაც მოცემული იყო პიროვნების რადი-
კალური განთავისუფლება რელიგიური ავ-
ტორიტეტის მეურვეობისაგან და აღიარე-
ბული იყო სიცოცხლე სილა, მატერიალისტუ-
რი პრინციპი იმის შესახებ, რომ „ბიძგი-
ლია მხოლოდ ის, რაც მიღებულია შეგრ-
ძნობის საშუალებით", ვაგნერი სწერს ოპე-
რას „რიენცი", რომში მოსპობილ რესპუბლი-
კური აღმაყვების ეპოქიდან, სადაც პირვე-
ლად ოპერის ისტორიაში მთავარ მოქმედ
ძალად გამოყვანილია არა ცალკეული გმი-
რი, არამედ მასა.

ბოლოდ … გამოწვეის ბურჟუაზიული რე-
ვოლუცია, ვაგნერი ამ დროს ლოტბარია
დრეზდენის სამეფო ოპერაში. ბევრი ცდი-
ლის … და ბიოგრაფებმა ვაგ-
ნერის დრეზდენის აჯანყებაში მონაწილე-
ობის დაიმალვა და მიჩქმალვა, მაგრამ თავის
თავის ავტობიოგრაფიაში („ჩემი
ცხოვრება"—არსებობს ამისი რუსული გა-
მოცემაც 1911—12 წ.წ.) და ახლაც აღმო-
ჩენილ საბუთებით საბოლოოდ დამტკიცე-
ბულია ის გარემოება, რომ ვაგნერი თავის
მეგობრებთან—მუსიკოს როკელთან და ცნო-
ბილ რუს ანარქისტ ბაკუნინთან ერთად მხუ-
რვალე მონაწილეობას იღებდა დრეზდენის
აჯანყებაში და სწორედ იმ კალამს ეკუთ-
ვნის დრეზდენის „სახალხო ფურცლებში"
მოთავსებული „რევოლუციონერი პროკლა-
მა", სადაც ჩამოთვლილია „ოქროს ბატო-
ნობისაგან" გამოწვეული ყოველგვარი სო-
ციალური უთანასწორობის მიზეზი, ფეო-
დალიზმის ნაშთების გაუქმება, საყოველ-
თაო საარჩევნო უფლების შემოღება, რეს-
პუბლიკის გამოცხადება და სხვ. ვაგნერი
იბრძვის ბარიკადზე დრეზდენის კომუნა-
ლურ გვარდიასთან ერთად, ესალმება ამბო-
ხებულ რაზმელებს, პირადათ აცილებს
მოწოდებას მეფის არმიისადმი და სხვ. მა-
გრამ უნდა ითქვას, რომ ვაგნერი ამ დროს
სრულებით არ იცნობდა და არც იდეა მე-
ცნიერულ კომუნიზმის მოძღვრებას, რომლის
ფორმულა უკვე მოცემული იყო მარქსის
და ენგელსის მიერ, იგი წვრილ ბურ-
ჟუაზიულ-ანარქისტულ ანარქიზმის და უტო-
პიურ სოციალიზმის გავლენის ქვეშ მოქცე-
ული იყო. ამიტომ მას სრულებით ნათელი და
ამტკიცე თავისი „რევოლუციონერი" გატა-
ცებანი. შემდეგში ფაქტი, როდესაც გერმა-
ნიის ბურჟუაზიამ კაპიტულაცია მოახდი-
ნა ფეოდალიზმის წინაშე და დაუთმო
რეაქციას … სადაც …
…1848 წლის კრახზე დაწყებული თავი-
სი ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუ-
ცია, ვაგნერი გაიქცა საზღვარ გარეთ და
აქ შეიძინა თანდათან ხდება ის გარდატეხა,
რომელმაც ესოდენ ღრმა კვალი დაატყო
მისი გენიის დანიშნულებას და რომელიც სე-
რიოზ მე-19 საუკუნის ნახევრის …
მუსიკოსის იდეურ-მხატვრულ გზის გამოვ-
ლენისა, მისტიკის, რეაქციის ბნელეთისაკენ
მიმართულია ისეთი ხელოვანის, რომლის გა-
ჭიდები უსასრულოდ … თუ
მოიპოვება კაცობრიობის შემოქმედების ის-
ტორიაში. როდესაც ბურჟუაზიული რევო-
ლუცია განიცდიდა ზეაწევლის მომენტს, რო-
დესაც „იმედი ჰქონდა", ვაგნერი თავის შე-
მოქმედებაში და აზროვნებაში მატერიალი-
სტურ ფეიერბახისეულ ნიადაგზე იდგა,
იგი აცხადებდა, რომ მისი მუსიკალური კონ-
ცეპცია ღმერთების ჰიმნებად და მისი სცე-
ნიური განსახიერება შეუძლებელია სანამ
რევოლუცია სრულებით არ აღგვის დედამი-
წის პირიდან არსებულ წესწყობილებას,
ახლა კი, როდესაც რევოლუცია დამარცხე-
და „და კვლავ დესპოტიზმის გაბატო-
ნებული მტარვალნი", მას იპყრობს „სამ-
შობლოს სევდა" და, თუმცა იგი გრძნობს
რომ სამშობლოს მას „ვერ დააკმაყოფილე-
ბს თავის თანამედროვე სინამდვილით",
მაგრამ რისიც მოცემა სინამდვილეს არ შე-
უძლია იგი მას ეძებს გერმანიის უძველეს
წარსულში, აქ წინა ისტორიის ქაოსი
ხანაში იგი გერმანულ თხზულებებში
ნიბელუნგებზე ბოლოობს, მისი აზრით, ყო-
ველგვარ ხელოვნურ, ისტორიულ-სოცია-
ლურ სამოსისაგან, ტრადიციულ სიდუხჭი-
რისაგან და უფლებრივ ნორმებისაგან „სავ-
სებით თავისუფალ" ნამდვილ ცოცხალ ადა-
მიანს, სხვისაგან ზოგადის სახეს, იგი
ეძებს „წმინდა ადამიანურ სტიქიას", რო-
მელიც თავისუფალია ყოველგვარ ისტო-
რიულ - ფორმალურ პირობებისაგან და
ქმნის ზეადამიანურ მითს საზოგადოებრივი
პირობების და ბრძოლის გარეშე მყოფ ადა-
მიანების შესახებ, რომელნიც სიყვარულის
სისავსის განცდის შემდეგ კლავენ თავის
ნებისყოფას სიკვდილში და ამით სჯობნიან
ინდივიდუალურ განცდის და მსოფლიოს შე-
გრძნობის შეზღუდულობას და მოჩვენებით
ხასიათს.

ვაგნერის რეაქციის გზაზე დადგომის და
მისი აზროვნების დაბნელების გზის ნა-
თელი მაჩვენებელი იყო, როგორც თვითონ
აღიარებს, არტურ შოპენჰაუერი და მისი
თხზულება „მსოფლიო, როგორც ნებისყოფა
და წარმოდგენა", ვაგნერის იმედებისაგან
გაძარცულ აზროვნებას, დაცემულობის
გზაზე დამდგარ მის სულისკვეთებას თან-
ხმოვანად გამოეხმაურა ბურჟუაზიის მზის
ჩასვენების საუკეთესო ამსახველ მოაზროვ-
ნის შოპენჰაუერის სისტემა, რომლის შე-
ხედულებათა მიხედვით მსოფლიო არის
გრძნობათა მაცდური მოჩვენება, რომ უსა-
ზღვრო სურვილების და სიხარბის, ნებისყო-
ფის ბუნებრივი მისწრაფებისაგან საუკე-
თესო განმათავისუფლებელ საშუალებას
წარმოადგენს მუსიკა, რომელიც მიგვიყვანს
სიყვარულ სამყაროში და ნებისყოფის …
კვდომისა და სიცოცხლისაგან განთავისუფ-
ლების სანეტარო სიზმრამდე. … ვაგნერი
„ნიბელუნგების" სამეფოში ეძებდა შეუბ-
ღალავ სულიერ სამშობლოს, მაგრამ ნამ-
დვილად ეს იყო სინამდვილისაგან გაქცევა
და „რეალურ სილატაკის შეცვლა გამო-
ზომილ სილატაკეზე" (მარქსი). ნიბელუნ-
გებისაკენ მიმართვა იყო ილუზია, „ამამაღ-
ლებელი ტყუილი", რომლითაც თავს იმშვი-
დებდა ვაგნერის დაბნეული გენია. მართალი
ამბობს თავის „ესთეტიკაში", რომ ნიბე-
ლუნგების (იგულისხმება გერმანული სახალ-
ხო თქმულებები ნიბელუნგებზე) თავგადა-
სავალი ნაციონალურ შეგნებისთვის წარ-
მოადგენს მხოლოდ წარსულს, და უკვე დი-
და ხნის პირწმინდად აღგვილ ამბავს, და
მისწრაფება, რომ მისგან შექმნილ იქნას
ნაციონალური რამ.., არის მეტად ტრივი-
ალური და გაცვეთილი ამბავი, ახალგაზ-
რდულ ილუზიონების ხელახლად დაბრუნე-
ბის დღეებში, ეს იყო ეპოქის სიბერის ნიშანი,
როდესაც იგი სიკვდილის წინ იწყებს სიყმა-
წვილის განცდებს და სტკბება სამუდა-
მოთ გაწყვეტილით და იმწვრთვნელია სიკვ-
დილისთვისაც მიუწვდომ მისგან ნაცვლი …
დოლობის დაუფლების გრძნობა.

როგორც ამას წინათ ჩატარებულ გოეთ-
ტის დღეებში გერმანიის ბურჟუაზია თავის
კლასობრივი მიზნების განმარტებისა
იმეორებდა ყველაფერს, რაც კი იყო გოე-
ტეში, ისტორიულად ჩამორჩენილი და მი-
სი გენიის ულრიცი, ისე ახლაც, ვაგნერის
დღეებში, გულმოდგინეთ ითხზება რეაქცი-
ონური ფაშისტური ლეგენდა ვაგნერზე
როგორც გერმანული ნაციონალისტური სუ-
ლის კულტის ქურუმზე. მაგრამ რევოლუ-
ციის ამბოხი უნდა იცოდეს ვაგნერის არა მარ-
ტო, რომ მასში არ მოსპობილა მისი გე-
ნიის გამამხნეველი და ისტორიული
ჩრდილის მიუღებელი გამზიარება ცხოვ-
მყოფელ შემოქმედებითი რევოლუციონერი
მთლიანობისა, არამედ იმიტომ, რომ იგი
ლიტერატურის … არ იყოს, მიუხედავად
თავისი გენიის …, რეაქციო-
ნერობის მიუხედავად … მაინც
ღირსეულად დგას კლასიკური
ხელოვნების წინაშე, რადგან მას აქვს
სრული უფლება აქვს, როგორც კლასიკური
ნამდვილი გმირის და პროლეტარული სიმ-
ტკიცის … ღიად წინადგმართოს
თავისი შემოქმედების საუკეთესო რევოლუ-
ციონურ მომენტებში.

ცვალებადელები თესვის ფრონტზე

„წითელ-არმიელის" და „კრასნი ვოინ"-
ის რედაქციამ მოაწყვეს გამგზავრებული ბრი-
გადა … თელავის
…ისთვის კოლმეურნეობებისათვის.
… ბრიგადამ 8 …
ტები, რომლებიც … გადაზიდ-
ხულის თესვას, გაზეთების ბრიგადის დახმა-
რებით თელავის რაიონის ცვალებადელმა
კოლმეურნეებმა კომკავშირთან ერთად მოა-
წყვეს მთელი რიგი ბრიგადები ამის გამო-
სარკვევად თუ რამდენად …
…
რჩება, რამდენად არიან უზრუნველყოფი-
ლი თესლით კოლმეურნეები და …
მართული გლეხები.

სურათზე—ზაფარეთულის საბჭოთა მეურ-
ნეობის ცვალებადელები ხვნაზე.

ᲔᲠᲗᲘ ᲓᲦᲔ ᲥᲣᲚᲐᲨᲘ

„ᲓᲐᲜᲘᲔᲚᲐ ᲣᲠᲘᲐ ᲩᲕᲔᲜᲨᲘ ᲠᲐᲖ ᲒᲐᲣᲠᲘᲐ".

სამტრედიის სადგურზე თენდებოდა. [illegible] გადმოვედით მატარებლიდან. „აბა ჩქარა, გავიდა ლინეიკა ქულაშში", მივიჩქაროდით. შემოგვესმა მეეტლეების და მეზავრების ყვირილი.

[illegible] ეტლში, რომელშიაც [illegible] ხუთი ადგილია, ხოლო [illegible] როგორღაც მოთავსებულია [illegible] მოთავსება. [illegible] იჯდა 14—15 წლის ცალხელა ყმაწვილი.

ჩვენი მეეტლე—ებრაელია, გვარად ხოტეველი, [illegible] მისი წინაპრები ცხოვრობდნენ რაჭის მთებში. სოფელ ხოტევში, [illegible] ხოტევში ებრაელები აღარ არიან, ხოლო სამაგიეროდ ქულაშში—ქუთაისის შემდეგ ებრაელების მეორე ადგილი, აქ ცხოვრობს 700 კომლი ებრაელი.

მეეტლე ლაპარაკობს თავისზე, [illegible].

მის გარდა, ქულაშში კიდევ ყოფილა [illegible] ებრაელი მეეტლე.

ეს ჩვენთვის [illegible] ამბავია. [illegible] ჩვენთვის არ ყოფილა წინად ქულაშში და ამიტომაც ამ ებრაელთა ამ [illegible].

ხუმრობაა: [illegible] ებრაელი მეეტლე?

თითო-თითო შეიძლება მოიპოვება აქა იქ, ახალსენაკში, ქუთაისში, ონში—მაგრამ [illegible] ერთად?

[illegible] წინად არ ყოფილა ქულაშში, ვერც კი შეამჩნევს სად გათავდა სამტრედია, სად დაიწყო ქულაში.

ცალხელა ბავშვი შეგვატყობ: „ჰოლანდელ ხალხიათ".

თავზე [illegible] „[illegible]" ინსტიტუტი.

გზაზე [illegible] მაღალი ალვები—[illegible].

ლაპარაკობს ცალხელა ბავშვი:

ამ [illegible] ფლობდენ თავადები და მიწათმფლობელები.

ახლა ამ ადგილებში მოთავსებულია სხვადასხვა კოლმეურნეობები, აი გადაღმა რომ [illegible] მოჩანს [illegible] სტალინის სახელობის კოლმეურნეობაა.

[illegible] მივქანდებოდით.

გვეშინოდა. [illegible] იჯდა და [illegible] არ [illegible].

მიუხედავად ამისა, [illegible] თავისი ცალი მკლავით. [illegible] თუ როგორ [illegible] ხელი.

— მატარებელში—წუხანად გვიამბო.

[illegible] მეზობელმა [illegible].

— [illegible] თავის მამასთან [illegible] სამტრედიაში [illegible] ჩავიდა. [illegible] მატარებელი [illegible], ხოლო ბავშვი [illegible] და მატარებელმა ცალი მკლავი გადასჭრა, საოცარი ისაა, რომ [illegible] შეიძლო.

[illegible] ამ ამბავმა.

შორ გზაზე ჩვენს ყურადღებას იპყრობს [illegible] ებრაელები, რომლებიც [illegible] სამტრედიიდან ქულაშისაკენ, ან პირიქით.

ქულაშში, როგორც ჩანს, [illegible].

— რა გვარი ხარ?—შევეკითხე ცალხელას.

— ჯანაშვილი—მომიგო ბავშვმა.

ამ მეზავრმა, რომელმაც მოგვიყვა ამ ბავშვის თავგადასავალი, [illegible] სიტყვა მისი შთამომავლობის შესახებაც.

— ნუ თუ მაგის მამას არ იცნობთ?

ცნობილი კაცი იყო—ცნობილი დანიელ ჯანაშვილი.

— დანიელ ჯანაშვილი?

— [illegible] „დანიელა ურია" [illegible] საქართველოში [illegible].

[illegible] 1923 თუ 24 წელში, [illegible] 102-ე წლის [illegible] თავისი შვილი. [illegible] იყო [illegible].

მართლაც—როგორც ბევრნი ლაპარაკობენ მას ჰქონდა [illegible], რომელიც იყო მისთვის [illegible] წყარო.

[illegible] შესახებ [illegible] „ლიტერატურა და ცხოვრებაში".

აი, [illegible] მისი მამა. დანიელი იყო—[illegible] საქართველოს ებრაელთა შორის.

იგი ებრაელთა წრიდან იყო, „ღარიბი [illegible] შვილი" და მას არ ჰქონდა [illegible] განათლება. მიუხედავად ამისა მისივე [illegible] სიტყვებით „[illegible]" და [illegible].

მან [illegible], რომელიც [illegible].

როგორი [illegible]!

მან სიცოცხლე [illegible] სული.

ხოლო მაშინ [illegible] და [illegible] იყო [illegible].

იგი [illegible] და [illegible] „[illegible] კამპანია" [illegible].

„დანიელა ურია
ჩვენში რაზ გაურია"...

და დღეს რომ ცოცხალი იყოს, დანიელ ჯანაშვილი აღარ [illegible], თუ „ჩვენში" რაზ გაურია..

„ᲔᲙᲝᲜᲝᲛᲘᲩᲘᲡᲙᲘ ᲛᲔᲤᲣᲠᲜᲔ"

ეტლი გაჩერდა მოედანის შუაგულ ადგილას.

[illegible] ებრაელები—რომლებიც [illegible] ტალითები და [illegible].

ტალითი და [illegible]—[illegible].

[illegible], რომელიც [illegible] ვაჭრებს და სავაჭრო სახლშიაც [illegible].

ვიცქირებით გარშემო.

ქულაშის ებრაელთა უბანი არის მგავს [illegible] ებრაელთა უბნებს.

აქაც პატარა [illegible], როგორც [illegible].

მიუხედავად ამისა, [illegible] „საქართველოს [illegible]".

[illegible].

ნუ თუ ეს [illegible], [illegible] და [illegible] ქულაშის ებრაელთა [illegible]?

სად არიან აქ ახალი ებრაელები?

ახალი ებრაელები—მოედანზე არ მოჩანან. ისინი ალბად კოლმეურნეობის მინდვრებზე არიან.

[illegible] ისინი, [illegible] აქ მოედანზე [illegible].

[illegible] და [illegible].

ესენი არიან [illegible] ელემენტები.

[illegible].

[illegible].

[illegible].

სამტრედიის [illegible] და [illegible].

[illegible]—[illegible].

და [illegible], ქულაშის ებრაელთა [illegible].

[illegible].

ხოლო ამ მოედანზე კიდევ ერთი [illegible]:

ერთ-ერთი [illegible], რომელსაც [illegible].

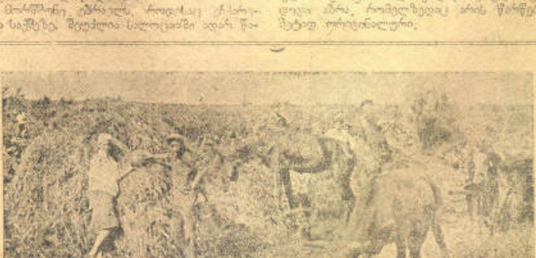

„[illegible] კოლმეურნეობა" ([illegible])—[illegible]

ყოველ გამვლელს შეუძლია წაიკითხოს წარწერილი და მოზრდილი ქართული ასოებისაგან შემდგარი ორი სიტყვა:

„[illegible] მეფურნე".

„ბატონები"

ორი წლის წინად, საქართველოს ებრაელთა კოოპერატორების შესასწავლად, სპეციალურად ჩამოვიდა მოსკოვიდან საკავშირო ხალხთა მეურნეობის მუზეუმის ექსპედიცია, მას ხელმძღვანელობდა მოსკოვის პირველი სახელმწიფო უნივერსიტეტის ანთროპოლოგიური მუზეუმის დირექტორი ლ. პლისეცკი, რომელმაც გაატარა ორი თვე საქართველოს სხვადასხვა ადგილებში, განსაკუთრებით დიდი დრო დაუთმო კულაშს.

ამ მოგზაურობის შედეგები მან აღწერილი აქვს სპეციალურ წიგნში „საქართველოს ებრაელები". ერთ-ერთი ნაწყვეტი ამ წიგნიდან მან მოათავსა ჟურნალში „Воинствующий атеизм" (№ 3, აპრილი, 1931 წ.).

ამხ. პლისეცკის ყურადღება მიიპყრო კულაშის ებრაელთა ცრუმორწმუნეობამ და „ბატონების" პრობლემამ.

მის წიგნში მოყვანილია შემდეგი მაგალითი:

„კულაშში იყო ერთი კბილის ექიმი, რუსი ებრაელი, რომელიც შემთხვევით მოხვდა ოჯახში, სადაც ლოგინზე იწვა ყვავილით სახედამახინჯებული და მძიმედ დაავადებული ახალგაზრდა. ავადმყოფის ლოგინთან წამოწოლილიყო დიდი შავი ძაღლი, რომელიც სჭამდა ავადმყოფის თეფშიდან. კბილის ექიმი საშინლად აღაშფოთა ამ ამბავმა და იმ ჯოხით, რომელიც ხელში ეჭირა, ძაღლი გარეთ გააგდო. მაშინ ავადმყოფის დედამ საზარლად შეჰყვირა, დაეცა პირქვე და აღაპყრო ზეცისაკენ ხელები შემდეგი ლოცვით:

— შეუნდეთ მას, ბატონებო, უბედურ აშქენაზს*), რამეთუ მან არ იცის, რას სჩადის, იგი წყეული და შერცხვენილი"...

ასეთია მოკლედ ეს ამბავი, რომელიც მოგვითხრო ამხ. პლისეცკიმ, მაგრამ, რამდენად დამაფიქრებელია და ტრაგიული იგი.

მე ეხლა კულაშში ვარ და მაინტერესებს, თუ „ბატონებს" კიდევ ჰყავს დამორჩილებული ხალხი.

*) „აშქენაზი" — იგულისხმება ევროპიელი ებრაელი (საქ. ებრაელებს უწოდებენ „სეფარადებს", ე. ი. აღმოსავლეთის ებრაელებს).

აჭარისტანის შემსის სახ-ბის სახელობის კოლმეურნეობა (ქობულეთი). კოლმეურნეობის წითელი კუთხე.

პროდუქციის მაღალი ხარისხისათვის

ტრამვაის სამჭედლო სახელოსნოს საუკეთესო დამკვრელი ამხ. სარქისოვი, რომელმაც სრულიად მოსპო უვარგისი პროდუქცია. გეგმას სისტემატიურად ასრულებს 120 პროც.

ფაქტების ენა ულმობელია.

ამ შემთხვევაში სამწუხაროდ.

თუ პლისეცკის წიგნში, ავადმყოფის დედა დარწმუნებული იყო, რომ „ბატონებს" უყვართ შინაური ცხოველები და, რომ მათი შეურაცყოფა ნიშნავს თვითონ „ბატონების" შეურაცყოფას — სამაგიეროდ სხვებს კიდევ გაღრმავებული თავისი ცრუმორწმუნეობა.

„ბატონებს" კულაშში ჰქონიათ თავისი კოდექსი.

„ბატონებს" ბევრი რამ ეჯავრებათ".

„ბატონებს" ბევრი რამ „უყვართ".

— „ბატონებს" უყვართ სიწყნარე, ტკბილეული და ყოველგვარი საჭმელი.

— „ბატონებს" არ უყვართ ექიმები და წამლები.

— „ბატონებს" არ უყვართ ყინული.

არ, ერთ ოჯახში წევს ავადმყოფი 41 გრადუსი სიცხით. არავითარ შემთხვევაში არ აძლევენ ყინულის თავზე დადებას:

— „ბატონებს" ეწყინებათო...

უფრო მეტი: —

ებრაელები მიცვალებულებს ძალზე დაიტირიან: განსაკუთრებით ქალები. ტირილი ხშირად განუწყვეტელი კივილის ხასიათს იღებს, ხოლო, თუ ავადმყოფი გარდაიცვალა, „ბატონების" მიზეზით, მაშინ ტირილიც არ შეიძლება: ვაი თუ „ბატონები" გაჯავრდენ და იმ ოჯახში სხვასაც დაავლონ ხელით...

ჩვენ გვეუბნებიან, რომ ერთი კვირის წინად — ერთ ოჯახში მოკვდა 4 სული, მათ შორის ორი ახალგაზრდა მოწინავე დამკვრელი კოლმეურნე...

კულაში — იყო [illegible].

აქ ყოველთვის ბატონობდა ებრაელთა შორის ყველაზე უფრო კლერიკალური და რეაქციონერი ჯგუფი „[illegible]".

კულაშის ებრაელთა მრწამსი ყოველთვის შეზრახული იყო ქუთაისით და [illegible].

შორეული [illegible], [illegible] მე-18 ს. [illegible] თავის [illegible] ხასიათებს და [illegible]

ფართოდ გავშალოთ კულტმუშაობა კოლმეურნეობებში

ამხ. ფ. მახარაძის სახელობის კოლმეურნეობის (თბილისის გარეუბანი) კულტმუშაკი — კომკავშირელი ამხ. ვაშაკიძე, რომელიც კულტმუშაობის სანიმუშოდ დაყენებისათვის წითელ დაფაზეა შეტანილი.

მორწმუნე ხალხში ავრცელებდა კიდევ ახალ ცრუმორწმუნეობას — რაბი ისრაელ ბაალშემტოვის კაბალისტიკას.

კულაშში დღემდე არ არის საავადმყოფო და კლუბი.

სამაგიეროდ — ექვსი სამლოცველო სახლი.

კულაშელი ებრაელი ჯერ კიდევ რელიგიისა და ცრუმორწმუნეობის ტყვეობაშია.

ახალმა თაობამ ბრძოლა დაიწყო ახალი ცხოვრებისათვის.

ამ ბრძოლის შედეგები უკვე მოჩანს.

მაგრამ საქმე ტემპებშია.

კულაშის ტემპები — [illegible] ჩამორჩება რეკონსტრუქციის ეპოქას.

კულაშელი ებრაელის გარდაქმნა — ეს არაა მარტო საქმე.

ადგილობრივი პარტიული და საბჭოთა ორგანოები [illegible] მზრუნველობით და სიყვარულით უნდა მოეკიდონ ებრაელთა შრომისა და ახალი ცხოვრების რელსებზე გადაყვანის საქმეს.

მაგრამ ეს არ კმარა.

ტფილისიც უნდა მიბრუნდეს კულაშისაკენ.

კერძოდ: კოლმეურნეობათა ცენტრი, ჯანსახკომი, განსახკომი, საქმეებში და [illegible].

კულაშში არის ნედლი მასალა, რომელსაც ესაჭიროება დამუშავება.

კულაშში — არის მუშა-ხელი, რომლის [illegible] ჩვენ განვიცდით ყოველ ნაბიჯზე.

კულაშში უნდა გაჩაღდეს დიდი კულტურული მუშაობა.

კულაშში უნდა გამოეცხადოს სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა ცრუმორწმუნეობის ყოველგვარ ნაშთებს.

კულაშს უნდა ეჩქეს თავისი კლუბი.

კულაშში უნდა გაიხსნას საკუთარი საავადმყოფო.

კულაში — [illegible] და სამუდამოდ უნდა განთავისუფლდეს ყოველგვარი „ზეციური" და [illegible] ბატონობისაგან.

(დასასრული იქნება)

შალვა რადიანი

I ბ. ჩხეიძე „ფერრო“

საკ. კ. პ. (ბ) ცეკას 23 აპრილის დადგენილებამ „პროლეტარულ-სალიტერატურო ორგანიზაციათა გარდაქმნის შესახებ“, საბჭოთა ლიტერატურის წინაშე დასვა არა მარტო ორგანიზაციულ-პოლიტიკური რიგის ამოცანები, არამედ — ასევე ახალი სახით დააყენა შემოქმედებითი საკითხებიც.

შემთხვევითი არ იყო, რომ ცეკას ამ დადგენილებას თან მოჰყვა ახალი შემოქმედებითი ლოზუნგები. ეს ახალი შემოქმედებითი ლოზუნგები უშუალოდ გამომდინარეობენ ცეკას დადგენილებიდან.

მთელი საბჭოთა ლიტერატურის, ყოველი საბჭოთა მწერლის წინაშე დღეს სდგას, როგორც უდიდესი მნიშვნელობის შემოქმედებითი ლოზუნგი — **სოციალისტური რეალიზმი.**

რა შინაარსს ატარებს ეს ლოზუნგი?

სოციალისტური პროლეტარიატის თვალსაზრისით სწორად, მართალად და მხატვრულად იქნას ასახული სინამდვილე (ჩვენი — სოციალისტური და წარსულიც). ეს ლოზუნგი მწერლისაგან მოითხოვს მთელი განვითარების სისწორით და ობიექტიურად ასახვას, ამ სინამდვილის წამყვანი გზების მხატვრულ სახეებში მოცემას.

სხვადასხვა მწერლებს სხვადასხვა გვარად შეუძლიათ მივიდნენ ამ ლოზუნგთან. აქ უსათუოდ ადგილი ექნება ნიუანსებს. სასტიკად უნდა იქნას დაგმობილი შტამპის ტენდენციები.

რასაკვირველია, უდიდესი შეცდომა იქნებოდა, თუ ვიფიქრებდით, რომ სოციალისტური რეალიზმი ეს არის უბრალო განმეორება წარსული კლასების ლიტერატურული რეალიზმის, ამ უკანასკნელთან უბრალო დაბრუნება. **თვისობრივად** სოციალისტურ რეალიზმსა და წარსული კლასების ლიტერატურის რეალიზმს შორის არსებითი განსხვავებაა (მსოფლმხედველობა, მასალის ხასიათი, მხატვრული ძიებანი, იდეური მიმართულება).

ჩვენი მარქსისტულ-ლენინური კრიტიკის წინაშე უდიდესი ამოცანები სდგას სოციალისტური რეალიზმის დამუშავების და კონკრეტიზაციის საქმეში საბჭოთა ლიტერატურის გამოცდილებაზე.

ახალგაზრდა კადრებიდან საბჭოთა ლიტერატურაში უსათუოდ გამოირჩევა თავისი შემოქმედებითი მუშაობით **ბ. ჩხეიძე.** მისი ყოველი ახალი ნაწარმოები შემოქმედებითი ზრდის შესახებ ლაპარაკობს.

პირველი ნაწარმოები ბ. ჩხეიძის იყო „დღეები“. იგი ეხებოდა პროლეტარიატის დიქტატურის წინა პერიოდის საქართველოს (კონკრეტულად სამხრეთ-ოსეთის ცხოვრებას).

„დღეებში“ მკითხველის წინაშე წარმოსდგება მენშევიზმის ბატონობის ხანა, რომელსაც შევიწროებული, უფლებრივად დამცირებული და კვლავ ძველი ბატონობის ხელში მყოფი ოსეთის მშრომელი მასები აჯანყდენ პროლეტარიატის დიქტატურის დასამყარებლად. „დღეების“ მხატვრული განვითარება მკვეთრ კლასობრივ ბრძოლის გზით ვითარდება. მასში არ არის უგულებელყოფილი პროლეტარიატის ხელმძღვანელი როლი რევოლუციონურ მოძრაობაში. ეს მოვლენა ნაწარმოებში პირიქით ხაზ გასმულია (გოკაევი).

„დღეების“ უმთავრესი ნაკლი მდგომარეობს იმაში, რომ იგი სქემატიზმის გზით ვითარდება. მოვლენათა სიღრმე, ადამიანთა ფსიქოლოგია მეტად ზედაპირულად არის ნაჩვენები, ნაწარმოებში იგრძნობა დაუძლეველი მექანიზმი მოვლენათა გაშლა განვითარების დროს. „დღეები“ კომპოზიციურად ვერ არის „მაგრად“ გაკეთებული. ალაგ-ალაგ მას „დაშლილობა“ ახასიათებს.

ბ. ჩხეიძის უკანასკნელი რომანი, „ფერრო“, სხვა დონზე ვითარდება. რომანის სიუჟეტი ეხება რეკონსტრუქციის და გაშლილი სოციალისტური შეტევის პერიოდს. ამდენად „ფერროს“ აქტუალური ხასიათი უდავოა.

„ფერრო“ წარმოადგენს ცდას — ასახული იქნას ახალი მშენებლობის პათოსი. ავტორი, როგორც ძირითად მასალას თავის რომანისათვის იღებს ფეროშენის ისტორიას.

ჩვენ დიდათ შევცდებოდით, თუ ვიფიქრებდით, რომ, „ფერრო“-ს ამოცანაა — მოგვცეს გაშლილი, მონუმენტალური სურათი სოციალისტური მშენებლობის ერთ-ერთი ფრონტის. იგი მოფიქრებულია და განხორციელებულია, როგორც უფრო მოკრძალე და „მსუბუქი“ ხასიათის ნაწარმოები. ეს მდგომარეობა ხაზგასმულია რომანის მთელი კონსტრუქციით.

„ფერრო“-ში კონკრეტული მშენებლობის ფონზე მოცემულია სოციალისტური მშენებლობის თავგანწირულ მებრძოლთა დაუვიწყარი სახეები. ასეთია რომანის საერთო მიმართება, საერთო ხასიათი. მაგრამ ამ მეტად რთული ამოცანების შესრულების გზაზე ბ. ჩხეიძეს უხდება დიდი წინააღმდეგობების დაძლევა (იდეური და მხატვრულ-ფორმალური ხასიათის), რასაც იგი ხშირად ვერც კი ძლევს.

აღსანიშნავია, რომ ბ. ჩხეიძე მოვლენების და საგნების ჩვენების დროს უმთავრესად მისი გარეგანი მხარეებით არის დაინტერესებული. მათი დამოკიდებულებაც უფრო ეხერხება მას.

მაგრამ საქმე იმაში კი არ არის, რომ ბ. ჩხეიძე უფრო ყურადღებით ეპყრობა მოვლენების და საგნების გარეგან მხარეებს. სამწუხაროდ იგი ხშირად გამოდის, როგორც მათი **შორიდან მაყურებელი, შორიდან მჭვრეტელი.** ამის შედეგად ვღებულობთ იმას, რომ მისი საგნობრივი „პეისაჟები“ თვითმყოფად სახეს ღებულობენ და არ უწყობენ ხელს სინამდვილის შინაარსის [illegible] გახსნას.

ბორის ჩხეიძე

მოვლენების და საგნების მხოლოდ გარეგანი მხარეების „სიყვარული“ საკმაოდ ბევრია „ფერრო“-ში.

სინამდვილის „მოზაიკური“ და ხშირად ზერელე ათვისება უმთავრესად გამოწვეულია მწერლის იდეური და ლიტერატურული დაუმუშავებლობით.

აქედან ცხადი ხდება: თუ რამდენს მოიგებდა „ფერრო“, რამდენად სრულყოფილი და ღრმა იქნებოდა იგი, რომ ბ. ჩხეიძე არ გაეტაცებინა მოვლენების და საგნების ზერელე ჩვენებას.

„ფერრო“-ში საკმარისად არ არის გაშლილი კონკრეტული და ნათელი პერსპექტივა.

„ფერრო“-ში ბრძოლა ტემპებისათვის მოცემულია აბსტრაქტიულად, მისი სოციალისტური შინაარსის გარეშე. სოცშეჯიბრი რომ მასში არსებითად გამოყენებულია, როგორც წვრილ ბურჟუაზიულ-ინდივიდუალისტური **დაპირისპირება,** ვიდრე შრომის ახალი ფორმა.

რომანში მოისმის ფერრო-შენის ერთგვარი კარჩაკეტილობის, „კამერულობის“ მიდრეკილება, თითქოს ფერრო-შენი არ იყოს უშუალოდ დაკავშირებული მთელ სოცმშენებლობასთან. ჩხეიძე თითქოს შეგნებულად ცალკეული, განზრახ გამოყოფილი ეპიზოდით. რასაკვირველია, მწერალს ჰქონდა უფლება აეღო სინამდვილის პატარა ნაწილი, მაგრამ აქაც საჭიროა მოცემული იქნას იგი, როგორც დიდი ისტორიული მოვლენის რგოლი. ბ. ჩხეიძის „ფერროში“ უნდა მოეცა უფრო ღრმა და ფართო პერსპექტივა, ვიდრე ეს გვაქვს სინამდვილეში.

კლასიური მტრების აგენტები (კულაკი, **ინჟინერი**) რომანში რაღაც შემთხვევითობის სახეს ატარებენ. ბ. ჩხეიძემ იცის, რომ ჩვენ სოციალიზმს ვაშენებთ კლასიური მტრების ნარჩენების სასტიკ წინააღმდეგობების პირობებში. კარგია, რომ ამას ხედავს ჩხეიძე, სწორია რომ მის მიერ წარმოდგენილები — აგენტები შედიან რომანის მოქმედებაში. მაგრამ ცუდია, რომ იგი ბოლომდე ვერ აზრებს ამ მოვლენას, არ აძლევს მას განზოგადოებულ სახეს. ჩხეიძეს ამ სახეების საშუალებით შეეძლო საფუძ-

...ეთანამე ცხოვრების შესახებ კლასიური მწერლის ნაწარმოების წინაშე აღმდეგობა, მათი მოძრაობა აღმშენებლობა, წინააღმდეგ გაღრმავების რომანს, ... გამახვილებით მის მებრძოლ, ... ერთულ მოძრაობებს.

რად უნდა ვეძიოთ ამ გარემოების მიზეზი?

იგი უნდა ვეძიოთ იმაში, რომ ჩხეიძე ხში-რად ვერც კი იმორჩილებს რთულ, ღრმა წინააღმდეგობებს და მხოლოდ მათ ზედა-პირზე სცურავს.

არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება პო-ლიტიკურად და მხატვრულად სწორად ჩა-ითვალოს ჩხეიძის „ექსპერიმენტი", რაც იმაში გამოიხატება, რომ ფერო-მშენის საქ-მის ინიციატორად გამოყვანილია ციმბე ქო-ძეკოვი, რომელიც ურალიდან არის მოსუ-ლი. რომანის შემდგომ განვითარებაში ირ-კვევა, რომ ყოლკოვი იგივე ზუსტათ-ნი-ლი მგელაძე ყოფილა. ცოლკოვს ალგილობ-რივ თითქმის არავინ იცნობს და მიუხე-დავად ამისა, იგი გამოდის ყველაფრის ინიციატორად. ყოველი საქმის დამწყებად. ჩამოსვლისთანავე იგი იწყებს ერთგულო საქმიანობას, იძლევა პარტიულ ფერო-მშენის დაწყებისათვის. იგი გამოდის დაუფიქრებელ და უმოქმედო პარტიულ - პროფესიონა-ლურ ძალების ორგანიზატორად. იგი იღებს უკრის სხვადასხვა უბრის ხალხს და მათი საშუალებით „აორგანიზებს" ფერო-მშენს მუშაობას. მის ფერო-მშენზე მომუშავეთა შო-რის საქმეთ პროფესიის ხალხიც კი შეხ-ვდება (მაგ. ლითები და სხვ.). ჩხეიძე ვოლკო-ვის როლს განზრახ აზვიადებს. იგი ყველა-ფრის შემძლედ ჰყავს გამოყვანილი (მშე-ნებლობის, კოლექტივიზაციის და სხვ. დამ-წყები).

რისთვის იყო ეს საჭირო. განა სინამდვი-ლეს არ ამახინჯებს ეს? განა მთელი მუშა-თა მასების და პარტიის ინიციატივით და თავდადებული საქმიანობით ორგანიზაცი-ლად არ შენდებოდა ფერო?

რომანის ღირსებას, მნიშვნელობას უსათუ-ოდ ასუსტებს ეს პრინციპიალურ-პოლიტი-კური ხასიათის ლაფსუსი.

ბ. ჩხეიძის ყველა ნაწარმოებში და მათ შორის „ფერო"-შიაც იგრძნობა გენრის „ამერიკანიზმი", რომელიც მოქმედების გა-მუქრების მწირალი ჰკარგავს რეალობის შეგრძნობის ერ-ის და გადაჭარბებულ „ფან-ტასტიკაში" ეკარგება. ჩხეიძე ხშირად ყოვ-ლად დაუჯერებლად ამოჭრებს თავის გმირებს, რომანში წინააღმდეგობებს, დაბ-რკოლებებს მეტად იოლად და „კეთილად" ხსნიან, მაგალითად ამერიკულ კინო-სურა-თებში. ყველაფერი ეს კი არ შეიძლება ჩაითვალოს შემოქმედების დადებით თვისე-ბათ.

რასაკვირველია, „ფერო"-ს როგორც შინა-არსულ ნაწარმოებს ბევრი კარგი მხარეც ახასიათებს.

რომანში გმირები არ არიან ნახევრები სქემატიკაში. მთელი მათი ცხოვრება მო-ცემულია არა როგორც, თვითმყოფადი რამ, არამედ ის დაქვემდებარებულია საზო-გადოებრივ-საწარმოო პროცესებისადმი.

რომანში მშენებლობის გმირები, ხალხწყლე-ბის ენტუზიასტები რეალიზმით სახეებშია მოცემული. მიუხედავად იმისა, რომ ბევრ მათგანს ნ-ი-ჩიმოების მისაფლზე დიდი ად-გილი არ უჭირავს.

ბ. ჩხეიძე დამაჯერებლად და მხატვრუ-ლად გამოთქმებულად იძლევა მეთაურებელ ადამიანთა გარდაქმნის, გადამუშავების პრო-ცესებს (ბალიამოვი, ბოგველაძე და სხვ.). ბევრი მათგანი სოციალისტური შრომის ენტუზიაზმით დამკვრელობამდე მიიყვანა.

საერთოდ კი „ფერო" უსათუოდ არის წი-ნსვლა წინ ბ. ჩხეიძისათვის. მაგრამ მიუხე-დავად ამისა იგი მრავალი მხრით არ არის სრულყოფილი. „ფერო"-ს შეცდომები და სუსტი მხარეები უნდა გახდეს ერთგვარი გაკვეთილი ბ. ჩხეიძის შემდგომში შემოქმე-დებითი მუშაობისათვის.

ა.-კ. სააღმშენებლო გამოფენა

პლეხანოვის პროსპექტის დასაწ-ყისში მდებარე ყოფ. ძველი მეტეხის შენობაში გაიხსნა ამიერ - კავ-კასიის პირველი სააღმშენებლო გა-მოფენა. ეს მეტეხია უკვე კარგა ხა-

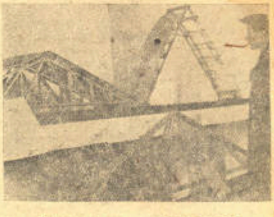

კონსტრუქციათა განყოფილება

ნია „ყდაეუჭმეს" ხელებმა. რადგან თითქმის არავინ დაღიოდა სალოცა-ვად, ამიტომ ამ შენობას მეგნიდან ვე-ღარ იცნობ: „წმინდანთა" სახეებმა ადგილი დაუთმეს სხვადასხვაგვარ მოდელებს, მაკეტებს, კონსტრუქცი-ების ნიმუშებს, სხვადასხვა ნაგებო-ბათა ნახაზებს და პროექტებს.

ამიერ - კავკასიის სახოომწითო სა-გეგმო კომისიასთან არსებული სხვა-მთავრო კომიტეტი მიზნად ისახავდა სააღმშენებლო ტექნიკის ზრდასა და მეთოდების მაქსიმალურად გამოყე-ნებას, სხვადასხვა ორგანიზაციების მი-ერ ერთიერთ გამოცდილების გაზია-რებას და და დანერგვის, — ტექნიკოსა-განლის მშენებელ მუშებს შორის, რა-საც ხელი უნდა შეეწყო მშენებლო-ბის პროცესების რაციონალიზაცი-სათვის.

მეტეხის შენობა შეუფერებელია ამგვარი გამოფენისათვის. ვიწროა და ამიტომ რამდენიმე ხნის შემდეგ გამოფენა გადატანილი იქნება სპეცი-ალურ შენობაში, რომელიც ვაკეში შენდება. გამოფენის დათვალიერე-ბისას, ცხადი ხდება უყურადღებობა, ამიერ - კავკასიის ორგანიზაციების, რომლებმაც ნაგებობათა ინსტიტუ-ტის გამოკვლევებით, არ მიუღიათ მონა-

საინჟინერო ნაგებობათა განყოფი-ლება

წილეობა ამ მნიშვნელოვან საქმეში. გამოფენის ყველა ექსპონატები ძი-რითადად წარმოდგენილია მუდმივ საკავშირო სააღმშენებლო გამოფე-ნის მოდელების სახელოსნოს მიერ.

გამოფენა ნათელ წარმოდგენას იძ-ლევა მშენებლობის უახლეს ტექ-ნიკაზე, ფერმების უალერსოდ „ანტ-ტეხის" სხვადასხვა კონსტრუქციებ-ზე, ... წესიერად დაწყობაზე, საშუალოდ. ამასთან არ იცის ... მრავალმა მშენებელმა. ადგი-ლობრივ სააღმშენებლო მასალების რაციონალურად გამოყენებაზე და სხვა.

ხეტად საინტერესოა ახალ სააღმ-შენებლო მასალების მრავალფეროვა-ნი ... მათ შორის — ტუ-ფი, ... და სხვა, რომელიც უკვე მოიპოვეს პრაქ-ტიკაში...

...ღიდანვე გამოფენა ამ-ყარებს მრავალრიცხოვან მნახვე-ლებს, პირველყოველისა მშენებლებს. გამოფენაზე მოწყობილ ლექციე-ბისა და კონსულტაციებს დიდი ყურადღებით ისმენენ მნახველთა მასა. გამოფენის ადმინისტრაციის განზრახული აქვს

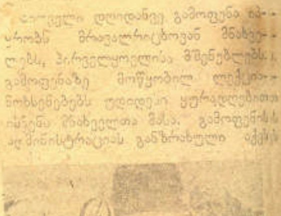

ა.-კ. ნაგებობათა ინსტიტუტის კა-მიშიტის დადგმულობა

ლექციების და მოხსენებების ჩატარე-ბა ... საწარმოებში და ახალ მშენებლობებზე. განზრახულია აგ-რეთვე სააღმშენებლო ფილმების ჩვენება კინო - ტეხპროპაგანდის კი-ნოთეატრში „...".

ამიერ - კავკასიის სააღმშენებლო გამოფენა ფრიად საჭირო და ძვირფასი საქმეა. ის დაეხმარება მშე-ნებელ მუშებს და ინჟინერ - ტექნი-კოსებს კვალიფიკაციის აწევაში, მუ-შაობის ახალ მეთოდებთან გაცნობა-ში. საჭიროა მაქსიმალურად დაჩქარ-დეს მუდმივ საგამოფენო შენობის აგება, რომ გამოფენას შესაძლებლო-ბა ჰქონდეს ფართოდ გაიშალოს.

ედ. შმ—ბი.

ქრონიკა

[illegible] მოკლე ტალღოვანი რადიო-სადგური

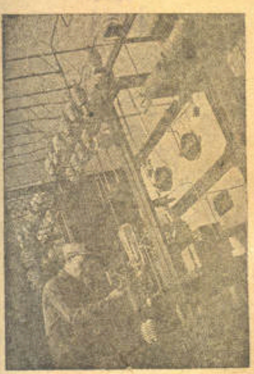

თბილისში ამუშავდა მაგისტრალური მოკლეტალღოვანი რადიო-სადგური, რომლის დანიშნულებაა სატელეგრაფო ხაზების განტვირთვა და სატელეგრაფო კორესპონდენციის გადაცემის გაიაფება.

სადგურის მონტაჟი დაიწყო 1932 წ. სამუშაოთა უფროსის ამხ. **კვერნაძის** ხელმძღვანელობით, მთელი მოწყობილობა წვრილმანი დეტალებიც კი დამზადებულია ა.-ქ.-ქ. რადიომშენის სახელოსნოებში. რადიო-გადამცემი აპარატურის დამდგმელმა ბრიგადამ შეიტანა მთელი რიგი რაციონალიზატორული ღონისძიებები, რომლებიც იძლევა 100.000 მან. ეკონომიას. ს. მონტაჟო მუშაობა დამთავრდა ვადამდე ორი თვით ადრე.

სურათებზე: ზევით — მარცხნივ: რადიო ტექნიკოსი ამხ. **გალკინი** აწესრიგებს სადგურის სინდიყის გამმართავს; მარჯვნივ: კომკავშირელი დამკვრელი **ამხ. დამბლაძე** — გადამცემის აგრეგატების გამოცდაზე; ქვევით მარცხნივ — ამხ. **კვერნაძე,** სადგურის მშენებელი, წარდგენილია შრომის წითელი დროშის ორდენით დასაჯილდოებლად.

ახალი ტექნიკური კულტურების გაშენება

კოლხიდის საცდელი სადგური ამზადებს ახალი ტექნიკური კულტურების დაუფლებისათვის.

სურათზე — ნიადაგის მომზადება ეთეროვან მცენარეებისათვის.

წიწილები უკრუხოდ

1933 წ. ყირიმის საინკუბაციო-მეფრინველეობის სადგურებმა ინკუბაციის წესით უნდა გამოიყვანონ 2.000.000 წიწილა. ლენინის სახელობის საინკუბაციო სადგურმა პირველმა დაიწყო საინკუბაციო კამპანია. სადგურში მიმდინარე წელს დაიდგა საბჭოთა წარმოების ინკუბატორი, რომელიც 26.000 კვერცხს იტევს. ორ კვირეხში 18 კაპ. თითო კვერცხზე ყოველ მშრომელს შეუძლია მიიღოს საინკუბაციო სადგურში გამოჩეკილი წიწილა.

სურათზე—ინკუბატორში ჩადებული კვერცხების გასინჯვა.

აჭარისტანის კოლმეურნეები იბრძვიან ჩაისათვის

მიმდინარე წლის 1-ლ ნახევარში ბათომის რაიონის კოლმეურნეობებმა ჩაი უნდა გააშენონ 25 ჰექტარზე. უკვე დაიწყო ნიადაგის მომზადება ჩაისათვის.

დღეს - დღეობით ნიადაგის მომზადებაში წინ მიდიან შემდეგი კოლმეურნეობები: „მახინჯაურის ხმა", „აჭარისტანის ცაკის სახელობის", „გზა სოციალიზმისაკენ".

სურათზე: კოლმეურნეობა „მახინჯაურის ხმა"-ს წევრები ილებენ ბზრილს ჩაის დასათესად.

ფასი 30 კაპ.

221
1933

გაზ. „კომუნისტი"-ს სტამბა კამოს 68. მთავლიტის რწმუნებული გ—592